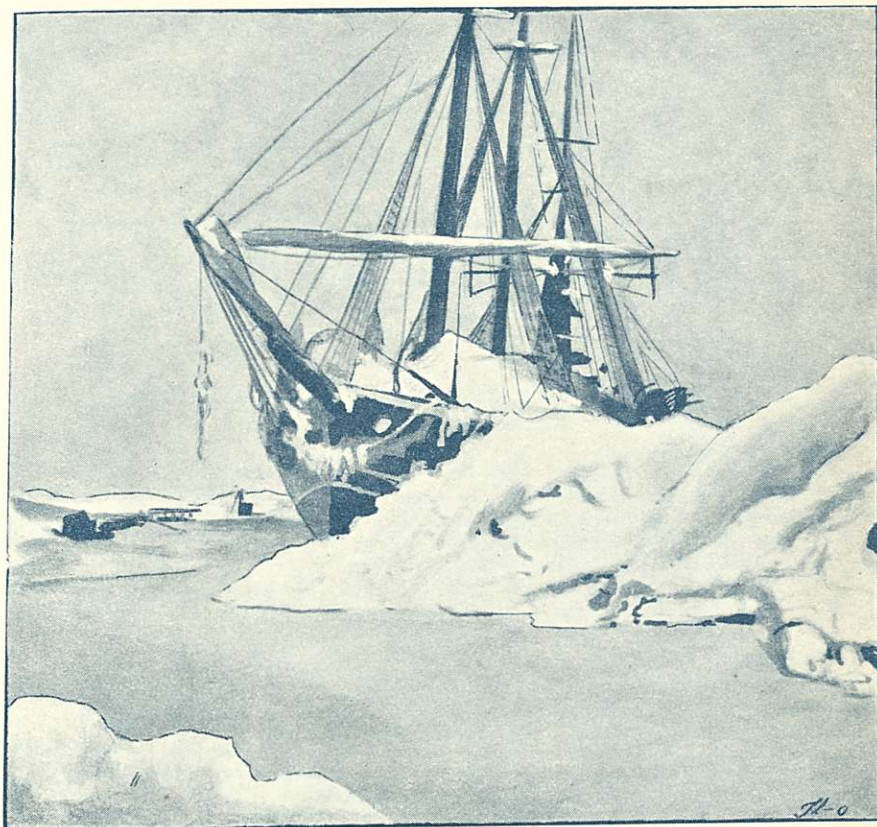

Nansenin pohjoisnapamatkalta Laivalla napameritse

N:o 9

MAILTA JA MERILTÄ

25 p:niä

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA · KUVAUKSIA NUORISOLLE

*** Toimittanut TEUVO PAKKALA ***

Kustannusosakeyhtiö Otava · Helsingissä

MAILTA JA MERILTÄ 9

NANSENIN POHJOISNAPAMATKALTA

LAIVALLA NAPAMERITSE

Teoksessaan „Pohjan pimeillä perillä“ Fridtjof Nansen kertoo toimeenpanemansa ja johtamansa retkikunnan pohjoisnapamatkasta „Fram“-nimisellä laivalla vv. 1893—96.

Yrityksen suunnitelma oli rohkea ja nerokas. Tutkimuksien kautta hän oli tullut siihen johtopäätökseen, että on merivirta, joka kulkee Siperian jäämerestä pohjoisnavan yli tahi hyvin läheltä sitä toiselle puolen Napamereen Grönlannin ja Huippuvuorten välissä. Tätä virtaa oli käytettävä hyväksi yrittäessä navalle, niin että laivalla, joka tarkoituksen mukaisesti oli rakennettu kestämaan jäiden puserruksia, tunkeudutaan Aasian pohjoisrannikon puolelta mahdollisimman kaukana idässä Napameren jäätikköön ja annetaan laivan tarttua jäähän, tämän kuljettavaksi mukanaan toiselle puolen Napamerta avoveteen.

Monta vuotta perinpohjaisella huolellisuudella varustauduttuaan Nansen lähti rakennuttamallaan Fram-laivalla, jossa paitse häntä oli 12 miestä, juhannuspäivänä kotimaastaan Norjasta kulkien Siperian rannikkoa Uus-Siperian saarten luo, josta suuntasi kulkunsa pohjoiseen. Ja syyskuun 24 pnä oli Fram jään saartamana 78:lla leveysasteella.

Tekemällä lyhennysotteita Nansenin kertomuksesta luulemme voivamme luki-jollemme antaa pääpiirteissään kuvauksen retkikunnan vaiheista Framin kulkiessa tuon suunnattoman jääerämaan poikki.

**Fram talvimajaksi. — Ensimmäinen juhla. — Vieraita. —
Ensimmäinen puristus.**

»Näytti siltä kuin olisimme tarttuneet kiinni täydellä todella, enkä odottanut Framin pääsevän jäistä taas ennenkuin navan toisella puolen, lähestyessämme Atlantinmerta. Olikin jo syysmyöhäinen, aurinko aleni päivä päivältä ja lämpö määrä laski alituisen.

Talvenyö lähestyi, tuo pelätty talvenyö. Ei ollut muutamaakaan tekemistä kuin varustautua sen varalle, ja laiva muuttui vähitellen niin mukavaksi talvimajaksi kuin mahdollista. Aloimme tehdä paras-tamme suojataksemme sitä pakkasen, jätten ja muiden täällä val-litsevain luonnonvoimain hävittäviä vaikutuksia vastaan, joihin meidän oli ennustettu sortuvan. Ruori nostettiin pois, ettei se särkyisi puristuksissa. Konehuoneessa oli myöskin kiire koneen purkamisessa.

Laivanruumaan saatiin sovittamalla niin paljon tilaa, että sinne sopi puusepäntehdas. Konepajana oli konehuone. Paja oli aluksi kannella, sitte jäällä. Levysepäntehdas oli enimmäkseen kalustohytissä. Suutari- ja purjeenompelutehdas sekä väliin muuta-kin oli salongissa. Kaikissa näissä tehtaissa työskenneltiin innolla koko matkan aika. Ei ollut sitä esinettä hienoimmista koneista aina puukenkiin ja kirvesvarsiin asti, jota ei olisi voitu laivalla tehdä. Kun huomasimme, että luojiköyttä ei ollut tarpeeksi, niin laitettiin sitte myöhemmin köydenpunomistehdaskin jäälle.

Pian rupesimme panemaan kokoon tuulimyllyä dynamon käyttämiseksi sähkövaloa varten.

Näytti meille aina riittävän jotain puuhaa, ei ollut milloinkaan vaikea löytää työtä kullekin antamaan hänelle tarpeeksi liikettä ja siksi hauskuuttakin, ettei aika käynyt sietämättömän pitkäksi.

Näiden erilaatuisten töiden lisäksi tuli, muuten kaikista tärkeimpinä, tieteelliset havainnot. Laajimmat näistä olivat meteorologiset, joita piti tehdä päivin ja öin jokaneljäs tunti, melkoinen osa ajasta jokatoinen tunti. Näihin meni aina yhden miehen aika päivällä, väliin kahdenkin. Jokatoinen päivä, jos ilma oli selkeä, Hansen oli apulaisineen tekemässä tähtitieteellisiä paikanmääräyksiä. Tätä työtä kaikki retkikuntalaiset seurasivat suurimmalla mielenkiinnolla, ja tavallisesti Hansenin hytti, laskuja tehdessä, oli toimettomien katselijain piirittämänä, jotka olivat odottamassa lopputulosta: olimmeko nyt viimeksi ajautuneet pohjoiseen vai etelään päin ja kuinka kauas. Näistä tuloksista riippui suureksi osaksi mieliala laivalla.

Laivan lääkäriellä täällä oli vähän tointa. Turhaan haettuaan sairaita täytyi hänen siitä luopua, ja epätoivoissaan alkoi tohtoroida koiria. Joka kuukausi oli hänellä kuitenkin omat tieteelliset havaintonsa, jolloin hän punnitsi jokaisen osanottajan, otti veri-näytteitä ja teki verisolmututkiuksia. Muuten tätäkin työtä seu-

rattiin suurella mielenkiinnolla, kun itsekukin luuli voivansa siitä lukea tuomionsa, milloin keripukki hänet saavuttaa.

Toinen päivä ei isosti eronnut toisesta. Kun kerrotaan yksi päivä, niin on suunnille kaikista kerrottu. Aamulla 8 aikana herätettiin kaikki miehet ja syötiin aamiainen.

Aamiaisen jälkeen meni joku miehistä katsastamaan koiria, antamaan niille ruokaa, laskemaan ne irralleen, tahi mitä milloinkin oli tehtävä. Muut menivät kukin työhönsä. Jokaisella oli vuoroviikkonsa keittiössä: hänen oli autettava kokkia astiain pesemisessä, pöydän kattamisessa ja passauksessa. Aamiaisen jälkeen oli kokin heti ryhdyttävä päivällistä valmistamaan. Muut menivät useimmiten kävelyretkelle jälle, tuultumaan ja tekemään havainnoita jääsuhteista, puristuksista ym. Sitten 1:den aikana kaikki miehet kokoontuivat päivälliselle. Päivällispöydässä oli palanpaineeksi kelpo juttuja. Päivällisen jälkeen tupakkamiehet pyöreinä ja täyteläisinä menivät keittiöön, joka oli samalla tupakkahuoneena, hyteissä nimittäin ei saanut tupakoida muulloin kun juhlatilaisuuksissa. Keittiössä he vetelivät aimo savuja, kertoilivat juttuja ja syntyipä usein kiivas väittelykin. Sitten useimmat nukahtivat vähän. Tämän jälkeen kukin meni työhönsä, ja 6 aikana taas kokoonnuttiin illalliselle, jolloin päivän virallinen työ oli loppunut.

Arvokasta kirjastoa, jonka auliit kustantajat ja retkikunnan ystävät olivat meille toimittaneet, käytettiin ahkerasti ja lakkaamatta. Sitte puoli 8 tai 8 aikana otettiin esiin monellaiset leikit, joissa yö kului myöhäiseen ollessamme useimmissa ryhmässä salongin pöydän ympärillä ja yksi tai toinen istahti urkujen ääreen ja tarttui kamppiin ja väänsi jonkun meidän loistonnumeroistamme, tahi Johansen otti esiin käsiharppunsa. Sitte vihdoin puoliyön aikaan mentiin levolle yövahdin asetettua. Joka miehen oli oltava vahdissa tunnin aika. Rasittavimpana työnä silloin oli päiväkirjaansa kirjoitteleminen kuunnellessa koirain ulvonnasta, olisiko karhu lähimailla. Jokaneljäs tai jokatoinen tunti oli vahtimiehen sitäpaitsi mentävä jälle meteorologisia havaintoja tekemään.

Muistoonpanoni päivä päivältä kuvaavat paraiten yksitoikkoista elämäämme. Niissä ei kerrota suuria tapauksia, mutta juuri köyhyydessään ne ovat kuvaavia — meidän elämämme nyt oli sellaista.

»Tiistaina, syysk. 26 pnä. Kaunis ilma. Aurinko alkaa aleta, talvi lähestyy nopeasti. On 8 asteen kylmä nyt illalla, mutta meistä

ei tunnu kylmältä. Kiertelin jäätelillä illalla. Kummallisen kaunis on napaseudun yö. Haavekuva sielun kaikkein hienoimmilla väri-
vivahtuksilla. On aivan kuin väritettyä eetteriä. Kaikki sulavat toisiinsa, ei näe toisen alkua ei toisen loppua ja kuitenkin ne ovat siinä. Ei mitään muotoja, sarastavaa, uinailevaa värisointua, etäisen, hillityn soiton loppumatonta säveltä. Äärettömänä kupuna kaareutuu taivas päällämme, ylhäällä sinisenä, alempana viheriänä ja alimpana taivaanrannalla vähän sinipunervana. Kaukana jäätantereella kylmiä sinertäviä haamuja ja kirkkaampia punertavia värejä niiden särmissä, jotka ovat kadonneen päivän ruskotusta vasten. Sinisellä taivaan kuvulla tähdet vilkkuvat yhtä levollisesti kuin aina, nuo ystävät, jotka eivät koskaan petä. Etelässä on kuu suurena ja punasenkeltaisena, keltainen kehys ympärillään, ja ohuvia kullanvärisiä pilviä purjehtii sinisellä laella — —. Sitten revontulet levittävät taivaan kuvulle hopeaharsonsa, joka muuttelksee väliin keltaiseksi, väliin viheriäksi, väliin punertavaksi. Ne hajoavat, kokoontuvat taas rauhattomina riehuen, sitten ne aaltoilevat loistavana hopeavyönä, sähköyviä sädeaaltoja lieskaa ylös, ja loisto katoaa silmänräpäykseksi. Nyt ne taas kasvavat, uusia kielekkeitä lieskaa ylös. Loppumatonta leikkiä. Ja sitten tämä hiljaisuus, valtava kuin äärettömyyden ijankaikkinen yhteisö.»

»Torstaina, syysk. 28 pnä. Tänään koirain vapauden hetki löi. Tähän saakka niillä on ollut kerrassaan surullinen olo laivalla. Ne ovat olleet kytkettyinä silleen kuin ne otimme Chabarovasta. Väliin meri on purkautunut niitten yli ja kuohulaineet niitä sysänneet sinne ja tänne, väliin ne ovat kuristautuneet köysiinsä ja ulvo-
neet kauheasti. Merikipeitä ne ovat olleet. Niin pahalla kuin hyvällä säällä ne ovat saaneet maata sillä samalla paikalla, johon ankara kohtalo heidät oli naulannut, ilman muuta liikettä kuin mitä oli kulkiessa edestakaisin sen vähän matkaa, minkä nuora ylti. Kelpo eläimet tuolla tavoin tulevat kohdelluiksi ja kuitenkin ne ovat turvamme hädän hetkenä! Kun ne nyt laskettiin irti, niin syntyi myrskyinen riemu: ne piehtarivat lumessa, puistelivat ja siivosivat itseään, ja hurjina ilosta laukkasivat pitkin jäätä haukkuen kaiken kauheasti. Yhtäkkiä syntyi semmoinen vilske jäätelillä, että oli kerrassaan virkistävää nähdä.»

»Perjantaina, syysk. 29 pnä. Tohtori Blessingin syntymäpäivä. Ja leveysmittaus osoitti 79° 5' p. l. kuljettu uuden leveysasteen yli. Kaksinäinen syy suureen juhlaan. Päivälliseksi 5 ruoka-

lajia, kahvia ja hilloa, illallisen jälkeen mansikkasitronajäätä ja alkoholitonta »totia». Maljapuhe»valituin sanoin» päivän sankarille, sitten tervehdyspuhe 79:lle asteelle, — joka oli alku, siitä olimme varmat, jatkuvaan voittosarjaan yhä useampain asteitten yli.»

»Maanantaina lokak. 2 pnä. Kun Sverdrup, Juell ja minä iltapäivällä istuimme purjehdushytissä liittämässä köysiä luojausnuoraan, niin Hendriksen tuli huutaen: »Karhu, harhu!» Sieppasin pyssyn ja juoksin ulos: »Missä se on?» — »Tuolla havaintoteltan luona oikealla puolen.» — Tuolla suuri ja keltainen otus oli ja haisteli telttavarustuksia. Hansen, Blessing ja Johansen juoksivat sitä pakoon laivalle minkä kypälästä lähti. Hyppäsin jäälle ja lähdin karhua kohti. Hoippuroin, kompastelin ja lankesin ja taas ylös. Karhu oli haistellut tarpeekseen, ja luultavasti huomannut, että rautalapio, tuura, kirves, telttavaarnat ja purjevaateteltoa olivat karhunkin mahalle vaikeasti sulavaa ruokaa — se hyvää vauhtia kiiti pakolaisten jälkeen. Sitte huomasin se minut ja pysähtyi hämmästyneenä aivan kuin olisi ajatellut: »Mutta mikähän otus se tuo on?» Lähestyin sitä. Se seiso i alallaan ja katseli minua. Vihdo i se käänsi vähän päätään ja minä ammuin sitä kaulaan. Jäsentä värähtämättä se lyykistyi.

Toisille, jotka ensiksi tekivät tuttavuutta tämän karhun kanssa, kävi näin: Hansen alkoi tänä päivänä pystyttää havaintotelttansa vähän matkaa laivan keulasta oikealle puolen. Iltapäivällä hän oli saanut apulaisikseen Blessingin ja Johansenin. Kiinntyneinä työhönsä he näkevät yhtäkkiä vähän matkan päässä, juuri Framin keulapuolella, karhun. »Ssh! Olkaa hiljaa, ettemme pelota sitä», Hansen sanoi. — »Ollaan hiljaa», ja he kyyristyvät ja katselevat karhua. — »Luulen olevan parasta, että hiivin laivaan sanomaan siitä», Blessing sanoo. — »Niin, mene vain», Hansen arvelee. Ja Blessing lähtee varovasti hiipimään varpaillaan, ettei karhu pelästyisi. Mutta otso onkin jo nähnyt heidät ja saanut heistä vainua, se tulla hyssyttelee heitä kohti. Hansenia alkoi epäilyttää, että tuskinpa karhu on hyvinkään paha säikkymään. Se nyt näki Blessingin, joka hiiviskeli laivalle, ja suuntasi kulkunsa häntä kohti. Blessing myöskin huomasi nyt, että karhu ei olekaan mikään arka poika. Hän pysähtyi epä tietoisena, mutta vähän aikaa mietittyään hän päätti, että itse asiassa oli mukavampi olla kolmen kuin yksin, ja lähti toisten luo kiireemmin kuin oli heidän luotaan lähtenyt. Karhu otti saman suunnan ja paransi kulkuaan. Hansenia rupesi

arveluttamaan, ja hän tuumi nyt olevan parasta käyttää keinoa, jota muutamassa kirjassa oli neuvottu, — hän hyppäsi pystöön, huiski käsillään ja huusi, minkä kurkusta lähti toisten häntä auttaessa kaikin voimin. Mutta karhu jatkoi kulkuaan ja suuntaansa aivan häikäilemättä. Tila kävi arveluttavaksi. He sieppasivat kukin aseensa, Hansen tuuran, Johansen kirveen ja Blessing ei mitään, ja huutaen kaikin voimin: »karhu, karhu!» juoksivat laivalle, minkä kypälästä lähti. Mutta karhu kulki suoraan telttaa kohti ja vasta kun oli siellä tarkastellut kaikki, lähti se heidän jälkeensä.»

»Keskiviikkona, lokak. 4 pnä: — Iltapäivällä jää halkesi Framin perän takana ja repeytyi niin joutuisasti, että kolmen miehen, jotka olivat noutamassa jääankkureita, täytyi laittaa itselleen silta pitkiä liistukoista, päästäkseen takaisin laivaan. Myöhemmin illalla oli vähän puristusta jäässä ja useita uusia avantoja syntyi tämän ensimmäisen taakse. — — Me varustamme vastaanottamaan talvea ja puristuksia.»

»Maanantaina lokak. 9 pnä. — — Jälkeen päivällisen istuessamme ja puhellessamme puuta heinää alkoi kuulua korvia särkevä jyske ja koko Fram tärisi. Ensimmäinen puristus. Kaikki miehet kannelle katsomaan. Fram suoriutui komeasti, niinkuin olin odottanutkin. Jää ryntäsi lakkaamatta, mutta sen täytyi alistua, ja me kohosimme hiljalleen. Myöhemmin jatkui puristuksia, muutamia kertoja niin voimakkaasti, että Fram kohosi pari jalkaa; vaan silloin jää ei enää jaksanut kannattaa ja laiva painoi sen alleen.»

»Perjantaina, lokak. 13 pnä. Me olemme nyt siis keskellä kaikkea sitä, jota kaikki ennustukset pitivät surmanamme. On puristusta ja ryskettä joka taholla ympärillämme, jäätelit patoutuvat pitkiä muureiksi ja korkeiksi kukkuloiksi. Jää koettaa parhaansa mukaan saada Framin jauhetuksi pirstaleiksi. Mutta täällä istumme kaikessa rauhassa, emme edes viitsi mennä ulos katsomaan myllerrystä, puhellaan ja lasketaan leikkiä niinkuin tavallisesti. — Yöllä oli ankaraa puristusta vanhan koiratelimme ympärillä. Täällä oli jäällä surullisen näköistä sekasortoa kimmeltävässä, ihanaassa auringon paisteessa. Yltympäriinsä korkeita, jyrkkiä jäämuureja. Me olimme olleet juuri pahimman hävityksen äärellä ja pääsimme siitä menettämällä ainoastaan jääankkurin, teräsköysipätkän, muutamia lankkuja ja samojedilaisreen puoliskon, jotka kaikki olisi voitu hyvin pelastaa, jos vain olisi ajoissa käyty käsiksi. Mutta miehet ovat käyneet niin välinpitämättömiksi jääpuserruk-

sista, etteivät viitsi mennä katsomaan, vaikka miten jyskäisi. Laiva kyllä kestää, eikä ole mitään muuta, joka voisi särkyä kuin jää, arvelivat he.

Tällainen puristus on mahtava näky. Tuntuu aivan kuin olisi seisomassa vastatusten jättiläisten kanssa. Kun oikea puristus alkaa, niin tuntuu kuin ei koko maan pinnalla olisi yhtään pistettä, joka ei huljuisi, tärisisi ja vapisisi. Ensiksi maanjäristyksen kaltainen jyminä kaukana suuressa erämaassa, sitten jymisee eri tahoilla, se lähestyy lähestymistään, hiljainen jäämaailma jyrisee, luonnon jättiläiset ovat heränneet taisteluun. Jää ruskaa kaikkialla, se alkaa vyöryä, — ja yhtäkkiä olet siinä keskellä. Ympärilläsi vonkuu ja paukkuu, tunnet jään tutisevan ja rutisevan jalkaisi alla, kaikki on liikkellä. Pimeänhämyssä näet jään työntyvän ylös ja kohoavan korkeiksi selännteiksi, yhä lähempänä ja lähempänä sinua. Sinä näet 10—12—15 jalan paksuisia jäätelejä vyöryvän toistensa päälle aivan kuin olisivat höyhenpaaluja, ne ryntäävät lähemmäksi, sinä juokset syrjään pelastaaksesi henkesi. Mutta edessäsi jää halkeaa, avautuu musta kuilu, josta vesi ryöpsähtää. Sinä syöksähdät syrjään — mutta siellä näet pimeässä häämöttävän, vyöryvän jääteliselänteen, joka liikkuu toista selännettä vastaan. Sinä koitat toiselle taholle, — siellä samallaista. Kohisee ja jymisee kuin olisi mahtavia koskia joka taholla, ja kuuluu kuin alituista kanunan pauketta. Ympärilläsi puristuu kokoon, jääteli, jolla seisot, pienenee pienenemistään, vesi kuohuu sen ylitse — ei ole mitään muuta neuvoa pelastukseksesi kuin juosta vyöryvien jäätelien yli päästäksesi puristuskelkien toiselle puolen. Mutta sitten tyyntyy taas, jyske kaikkoo ja vähitellen kuoleutuu se kaukana etäisyydessä.

Sellaista on siellä pohjoisessa, kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta. Jää halkeilee ja pinoutuu joka suunnalla. Jos sitä katsoisi ylhäältä päin, niin näyttäisi se olevan jaettu silmukoihin, niinkuin ääretöntä, loppumatonta verkkoa puristuselänteestä eli aidasta (se muistuttaa hyvin paljon lumipeittoisia kiviaitoja, joita muutamin paikoin tapaa).»

Talvenyö. — Ajautuminen ja mieliala. — Yökulkijoita.

»Keskiviikkona lokak. 25 pnä. — Pimenee nopeasti. Aurinko on alempana joka kerta, kun sen saamme nähdä. Pian se katoaa kokonaan, jollei jo ole kadonnutkin. Sitten tulee pitkä, pimeä talvi. Vaan se ei merkitse mitään, kunhan vain kunnollisesti päästään

pohjoiseen päin. Meillä on lounaistuuli ja nyt on tuulimyllyä vihdoin koetettu, se on ollut valmiina jo monta päivää. Se käy erinomaisen hyvästi; meillä on ollut komea sähkövalo tänään. Tänä iltana ihmeellinen päivänkirkas kuutamo, sitten revontulet keltaisina ja ihmeellisen näköisinä kuun hohteessa, suuri kehä kuun ympärillä, — ja alla jää valkoisena ja kirkkaana, siellä täällä lähellä meitä jäätöyräitä. Ja keskellä tätä hiljaista, hopeanhohteista jäämaailmaa tuulimylly, jonka mustat siivet pyöriivät tummansinistä, revontulien koristamaa taivasta vasten. Omituinen vastakohta: sivistys pilkistäikse yhtäkkiä esiin jähmettyneestä henkimaailmasta. — Huomenna on Framin syntymäpäivä. Mikä pitkä sarja muistoja siitä päivästä, vuosi sitten, kun Fram lähti teloiltaan!»

»Torstaina, lokak. 26 pnä. Päivän merkityksen johdosta suuri juhla, joka alkoi kilpa-ampumisella. Sitten ylellinen päivällinen neljällä ruokalajilla, jotka panivat vatsan kovalle koetukselle. Framin malja juotiin myrskyisellä ilolla.

Tänään heitimme juhlalliset jäähyväiset auringollekin. Puolenpäivän aikaan näkyi sen puolisko jäänreunan yli etelässä, himmeä, punoittava, lätyskäinen kappale ilman lämpöä. Niin lähemme siis talvenyölle. Mitä se on tuova mukanaan, missä olemme kun aurinko taas palautuu? — Päivänpaisteen korvaukseksi on meillä ihmeen ihana kuutamo, yötä päivää kuu kiertää taivaalla.»

»Sunnuntaina, marrask. 5 pnä. Niin on taas sunnuntai. Miten päivät kuluvat vitkalleen. Minä teen työtä, luen, mietiskelen, haaveilen. Käyn tuon tuostakin urkujen ääressä. Menen kävelemään jälle: Matalalla taivaanrannalla lounaassa näkyy ruskotusta, niin tummanhehkuvaa ja uhkuvaa, kuin olisi se ollut kaiken elämän kytevää kaipausta, matalalla ja kaukana kuin lapsuuden haavemaa. Ylempänä muuttuu se punaisen kellertäväksi, sitte kuulakaksi vihreänsinisiksi ja yhä ylempänä tähdillä kirjailuksi sineksi, ja katoaa — aivan kuin olisi ollut elämän syvä arvuutus — äärettömään avaruuteen, jota mikään sarastus ei koskaan ole läpi tunkeva. Ylhäällä pohjoisessa heikkojen revontulten väräjäviä kaaria, jotka vielä epävarmasti väräjävät kuin heräävä kaipuu sitten syöstäkseen kuin taikasauvan kosketuksella, tummansiniselle taivaalle loistavina sädekimppuina. Aina levottomia, aina vaihtuvia ovat nuo revontulet, niinkuin ihmissielu. Minä voin istua ja katsella katselemasta päästyänikin, silmät imeytyvät haavehekkuihin länessä, jossa kuun ohut hopeasirppi painaltaa kärkensä vereen. — —»

»Keskiviikkona, marrask. 8 pnä: — Eilen illalla toimitettu leveysmittaus osoitti meidän olevan $77^{\circ} 43'$ p. l. ja $138^{\circ} 8'$ i. p. Näin kaukana etelässä emme ole vielä olleet. Eikä mitään voi tehdä. Joutavaa on! Vähän lohdutusta siitä, että olemme kauempana idässä kuin koskaan ennen.

Suunnitelmani luhistunut. Teoriani, linnani, jossa minä olen levennellyt itsevarmuudella ja jonka olin kohottanut yli kaikkien tyhmien väitteitten, — ensimmäisellä tuulenpuuskalla luhistuu kuin korttihuone. Rakentele mitä nerokkaimpia teorioita, ja sinä saat olla varma, että todellisuus halveksuu niitä kaikkia. Uskoinko silloin varmasti? Uskoin, joskus, useimmiten. Mutta se oli itseni pettämistä, huumautusta. Kaiken perustelemisen takana oli sisäinen epäily väjymässä. Kuta enemmän aikaa puolustin, sitä lähemmäksi epäilykseni tuli. Ja kuitenkin — — Ei, ei! Tästä Siperian ajovirrasta ei pääse sivu. — Vaan jos me nyt kuitenkin olemme harhatiellä, niin mitä sitten? Ihmistoivo on pettänyt, siinä kaikki. Jos ajamme karille, niin mitä se merkitsee ijankaikkisuuden ääretömässä kiertokulussa?»

»Sunnuntaina, marrask. 19 pnä. — Tänään Hansen on laske-
nut toisenpäiväisen leveysmittauksen, ja ilmoittaa iloksemme ja hämmästyksellemme, että olemme ajautuneet $44'$ * pohjoiseen päin ja vähän itään päin sitte kahdeksannen päivän. Me olemme nyt $78^{\circ} 27'$ p. l., $139^{\circ} 23'$ i. p. Olemme idempänä kuin koskaan ennen. Hei vain, hurraa, antaa mennä vain sitä suuntaa!»

»Torstaina, marrask. 30 pnä. Tänään luojaus osoitti 170 metrin syvyyttä, ja luojausköydestä päättäen ajausimme luoteeseen. Olemme mahtaneet ajautua nyt edemmäksi pohjoiseen. Toivo nousee ja elämä taas on valoisampi. Mieleni on kuin heiluri — jos voisi ajatella sellaista laitosta, joka huojuu sinne tänne heilahdellaan edestakaisin. Ei hyödytä mitään, jos ajattelee asiaa filosofin tavoin. Eihän voi mitenkään kieltää, että asia suuresti kiinnittää mieltäni, joko sitten palaamme kotia voitolla tai häviöllä. — Sannonpa kuinka monta kertaa tahansa, ja helpoin asia on minun todistaa itselleni kumoamattomilla perusteilla, pääasiana olevan tehdä retki — onnistunut tai onnistumaton, se on sama — ja sitten päästä kotia. Välttämätöntä oli se tehdä: minusta tuntui, että suunnitelmani on onnistuva ja sen vuoksi oli pyhä velvollisuuteni

* Noin 81 kilometriä.

panna se toimeen. No niin, jos ei se onnistu, niin mitä se minuun koskee. Minä olen tehnyt velvollisuuteni, tehnyt mitä olen voinut, ja niin voin levollisella mielellä palata kotia ja nauttia rauhallista onnea. Minä sanon sitä itselleni useita kertoja, minä voin uskottaa itselleni, että kaikki on minulle yhdentekevää. Mutta sittenkin — mieleni häilyy, niinkuin pilvet taivaalla tuulen niitä puskiessa milloin yhtäältä milloin toisaalta, mieleni häilyy sen mukaan kuin luojaus osoittaa meren syventyvän tahi mataloittuvan, leveysmittaukset ajautumista pohjoiseen tai etelään.»

»Sunnuntaina, jouluk. 3 pnä. Tänään 250 metrin köysi ei yltänyt pohjaan. Ajautuminen koilliseen. Eilinen leveysmittaus osoitti 78° 44' p. l., siis 5' (9 km) pohjoisempuna kuin tiistaina. Edistytään hävyttömän hitaasti, mutta edistytään, ja täytyy edistyä — siitä ei mihin pääse.»

»Tiistaina, jouluk. 5 pnä. Leveysmittaus eilen osoitti 78° 50' p. l.; 6' pohjoisempuna kuin lauantaina, eli 2' vuorokaudessa.»

»Sunnuntaina, jouluk. 10 pnä. Leveysmittaus eilen osoitti 79° p. l., 138° 14' i. p. Vihdoinkin olemme päässeet niin kauas pohjoiseen kuin olimme syyskuun lopussa, ja nyt pohjoiseen ajautuminen näyttää olevan pysyväisesti 10 minuttia (18 1/2 km) 4 päivässä.»

»Keskiviikkona, jouluk. 13 pnä. Eilen illalla hurtat rupesivat elämöimään kauheasti. Lähdin kannelle, Johansen tuli mukaani. Me seisoiimme kauan ja tähystelimme pimeään pohjoista kohti, jonnepäin koirat haukkuivat, vaan emme mitään nähneet liikkuvaksi. Se on varmaa, että siellä jotakin oli, ja varmana myös pidin, että siellä oli karhu, sillä koirat olivat ihan hurjina. Menin alas ja panin maata. Koirat jatkoivat meluamistaan, yhä vain yltyen. Hendriksen vahtivuorollaan kannella käydessään huomasi, että kolme koiraa oli poissa, jotka olivat olleet oikeanpuoleisen porraskon lähellä. Sehän voi ollakin syynä koko meluun, — vaikka ennen ne eivät olleet siitä niin välittäneet, jos joku koira olikin irti. Lopuksi nukahdin, mutta pitkän aikaa uneni läpi kuulin koirain haukunnan. Kun aamulla heräsin, niin vielä unen horroksissa kuulin samaa melua, ja sitä yhä kesti aamiaisella ollessamme. Hurttaraukkoja, jotka ovat haukkua luksuttaneet koko yön! Aamiaisen jälkeen Mogstad ja Hendriksen kävivät antamassa ruokaa ja las-kemassa ne jälle. Niistä oli vieläkin kolme poissa. Hendriksen tuli ottamaan lyhdyn, — olihan hyvä tarkastaa, oliko jäällä karhun jälkiä. Jacobsen huusi hänen jälkeensä, eikö hän ota ampuma-asetta.

Ei, hän ei tarvitse, vastasi Hendriksen. Hetkisen kuluttua kuulen huudettavan käytävässä: »Tulkaa ampumaan!» Samassa olin salongissa, ja Hendriksen syöksyy ovesta, hengästyksissään ja huutaen: »ampumaan, ampumaan!» Karhu oli purrut häntä kylkeen. Olin iloissani, ettei pahemmin ollut käynyt, sillä tuollaista melua kun piti, niin ei henki voinut olla vaarassa. Sieppasin pyssyn, hän toisen, ja syöksimme ulos. Perämies tuli jäljessämme, hänkin pyssyineen. Siitä ei ollut epäröimistäkään, mille suunnalle oli käännäyttävä, sillä oikeanpuoleiselta laidalta kuului hurjaa huutoa ja jäältä porrasaukon kohdalta kauheaa koirain haukunnan räiskettä. Kiskasin tulpan pyssyn suusta, sitte sulkuosasto auki. Tässä nyt oli kiire. Tuhat tulimmainen! Patronapesässäkin oli tulppo. Kynsin ja kynsin, vaan en saanut tulppaa irti. Hendriksen huusi: »Ampukaa, ampukaa! Minun pyssyni ei syty!» Hän seisoj ja räpsytteli pyssyään, jonka koneisto oli taas jäätyneessä vaselinissa. Ja karhu ihan laivan sivussa makasi muutaman koiran päällä pureksien sitä. Minun vieressäni perämies seisoj ja kaiveli irti tulppaa, joka hänelläkin oli pyssyssään. Hän viskasi sen vihoissaan menemään ja alkoi juosta ympäriinsä kannella etsien mursukeihästä keihästäkseen karhun. Neljäntenä miehenä oli Mogstad, joka huiski tyhjällä pyssyllä. Hän oli ampunut kaikki patronansa ja huusi, että karhu oli ammuttava. Neljä miestä siinä, eikä yhtään ampumaan kykenevää, ja karhu niin lähellä, että pyssyllä yletyimme sitä kopsimaan selkään! Vihdoin Johansen tuli pyssyineen, ja silloin karhu sai turkkiinsa. Se auttoikin, karhu luopui koirasta ja murisi. Vielä laukaus samaan paikkaan, niin että leimahti ja sähisi, sitte vielä yksi — ja me näimme valkean koiran, joka oli karhulla ollut allaan, hypättävän pystöön ja juoksevan tiehensä, jota vastoin toiset koirat olivat karhun ympärillä ja haukkuivat. Vielä yksi laukaus, kun karhu alkoi vähän liikkua. Tämä oli pieni, laiha karhupahanen, viime vuotisia poikia, ja se oli aikaan saanut koko tämän elämän.

Sillä aikaa kun pari miestä rupesi nylkemään karhua, menin jälle luoteeseen päin hakemaan kadonneita koiria. En ollut pitkälle päässyt ennenkuin huomasin koirain vainuskelevan pohjoiseen päin, ja lähdin sitä suuntaa. Mutta koirat kävivät aroiksi, enkä saanut niitä kulkemaan edellä, ne pysyttelivät sivullani tahi mielummin takana. Pitelin valmiina pyssyä ryömiessäni nelinkontin röykkeliköjäättä. Katsoa tuijotin eteeni, vaan näin pimeässä en pitkälle nähnyt — parahiksi erotin koirat mustina haamuina,

kun ne erosivat jonkun askeleen minusta. Joka hetki odotin näkeväni suuren olennon kohoavan rökkiöiden takaa, tahi tulevan suoraan minua kohti. Oli tämä aika jäätä, jossa oli työ ja tuska pyriessä eteenpäin! Kontallaan ryömiessäni ei minulla ollut juuri parhaita ampuma-asemia, jos karhu yhtäkkiä syöksisi kimppuuni. Mutta jollei se niin tee, niin ei minulla ole mitään toivoa saada sitä ammutuksi — jos sitä edes onkaan. Olimme päässeet tasaisemmalle jäälle. Olin varma, että tässä ihan lähellä piti jotakin olla. Samassa häämötti silmiini jäällä suoraan edessäni jotakin tummaa, joka näytti eläimeltä. Kumarruin katsomaan — siinä oli muuan koira. Siinä se raukka oli kylmettyneenä ja pahoin raadeltuna. Ihan sen vierellä oli vielä jotakin mustaa, taas kumarruin katsomaan, ja siinä oli toinen kadonneista koirista. Se näytti melkein ehyeltä, pää vain vähän pureksittu. Se ei vielä ollut ihan kylmettynytkään. Verta näytti olevan jäällä yltympäriinsä. Tein kierroksen, vaan ei mitään näkynyt. Koirat seisoivat hyvän matkan päässä ja katsoa tuijottivat ja vainuskelivat kuolleita kumppaneitaan. — Vähän myöhemmin lähdin muutamia miehiä mukana noutamaan koirain-raadot. Meillä oli lyhty mukana katsellaksemme karhun jälkiä, kun arvelimme, että joku ukkokarhu tässä on ollut tekosiaan teke-mässä, vaan ei näkynyt muuta kuin tuon pienen karhun jäljet. Otimme koirain raadot selkäämme ja lähdimme takaisin. Matkalla utelin Hendrikseniltä hänen ja karhun ottelusta, miten se oikeas-taan tapahtui. »No, näes, kun minä tulin lyhty mukana, niin näimme muutamia veripilkkuja porrasaukon luona. Arvelimme, että joku koira on loukannut itsensä. Jäällä porrasaukon alla näimme karhun jälkiä. Silloin me länteen päin ja koko hurttajoukko mukana laukaten edellä. Tulemme jonkun matkaa laivasta ja sielläkö elämä lentää, ja suuri pedonryöttä tulee suoraan meitä kohden, koko koirajoukko ympärillään. Nähtyämme ensin, mikä kuvatus se oli, lähdimme hyppyyn laivalle minkä kintuista lähti. Mogstadilla oli karvakengät ja hän paremmin tunsii tien, niin ehti pikemmin laivalle kuin minä; enhän minä paksuilla puukengillä päässyt niin nopeasti, ymmärrättehän, ja hätäyksissäni juoksin suurelle jääryökkiölle laivan keulan länsipuolella, tiedättehän. Siellä vähän vedin henkeä ja valaisin lyhdyllä taakseni, nähdäkseni oliko karhu jäljessäni. Vaan en minä nähnyt karhua. Sitte lähdin taas liikkeelle, mutta keikahdin nurin rökkiöiden väliin liukkailla puukengilläni. No niin, minä taas jaloilleni ja pääsin tasaiselle

jälle laivan kupeelle. Siellä näen jonkun tulevan kohti minua laivan oikealla sivulla. Minähän luulin, että se oli koira — eihän pimeässä saa selvää, ymmärrättehän. Mutta ennenkuin ehdin malttaa mieltäni, se syöksähti päälleni ja eläpäs kun alkaa purra kylkeeni. Minä nostan käteni näin, näettehän, ja silloin se iskee hampaansa lonkkaani ja se murisi ja sähisi purressaan.» — »Mitä ajattelit silloin?» — »Mitäkö ajattelin? Ajattelin: Noo, nyt olen hukassa, ajattelin. Minulla ei ollut asetta pahastakaan. Mutta sitte lyhdyllä viiletin sitä päähän niin, että lyhty lensi helisten pitkin jäätä. Samassa kun karhu sai pääkalloonsa, se istahti katselemaan minua. Minä taas yritin lähtemään hyppyyn, ja se nousi ylös, joko sillä sitte oli mielessä taas siepata minut kynsiinsä, vai mitä lie aikonut, en tiedä. Mutta samassa tuli muuan koira hyppien, ja kun karhu näki sen, niin lähti sen jälkeen. Ja minä tulin laivaan.» — »Huusitko sinä?» — »Huusinkoko — huusin, mitä vain kurkusta lähti.» Ja se oli totta, sillä hänen äänensä oli ihan painuksissa.

Sitte toiset usein härnäsivät Hendrikseniä sillä, että hän niin jumalattomasti huusi, kun karhu puri. »Hm — huusi!» sanoi hän, »olisipa ollut hauska nähdä, eivätkö useimmat olisi huutaneet! Minä mittasin niitten miesten askeleet, jotka kerran eivät muka hennoneet pelotella karhua: he juoksivat niin, että oli seitsemän syltä joka askeleen väliä!»

Muuten oli aika poika tuo karhu, niin pieni kuin olikin. Ensiksi kömpii laivaan porrasaukosta — sysäten syrjään laatikon, joka oli edessä, sitte sieppaa lähinnä olevan koiran ja menee matkoihinsa sen keralla. Kun on saanut vihaisimman nälkensä sokaistuksi, niin tulee uudestaan noutamaan toisen koiran, ja sitä tekoaan se olisi jatkanut, jos olisi annettu, kunnes koko kannen olisi saanut puhtaaksi. Sitten se ehkä olisi tulla taapostellut portaita alas ja iskenyt silmää Juellille keittiöön.»

»Keskiviikkona jouluk. 20 pnä: — Sverdrup ja Lars-seppä ovat yhdessä takoneet suuret karhunraudat, jotka tänään on viritetty jälle. Minua pelotti, että tällä pyydyksellä saamme koiria, vaan ei karhuja, sen vuoksi raudat ripustettiin pylvälle niin korkealle, että koirat eivät yltäneet hyppäämään lihapalaan, joka riippuu rautojen kidassa. Nyt illalla kaikki koirat istuvat laivan laidalla ja haukkua luskuttavat lakkaamatta »miestä», jonka näkevät kaukana jäällä kuutamossa.»

»Perjantaina, jouluk. 22 pnä. Yöllä ammuttiin karhu. Jacob-

sen sen ensin näki ollessaan vahdissa. Hän ampui sitä, ja kun se lähti käpälämäkeen, hän tuli alas ilmoittamaan. Mogstad ja Hendriksen menivät kannelle, ja vähän myöhemmin Sverdrupkin, joka myöskin herätettiin. Heidän kannelle tullessaan karhu oli taas laivalle päin kulkemassa, mutta sitte se huomasi pyydyksen jäällä ja lähti sinne. Se katseli tätä laitosta ja lopulta nousi varovasti takasilleen pidellen toisella etukäpäälällään pyydyksen vieressä olevasta pönkästä ja hyvin epäillen haisteli jonkun aikaa makeaa läskipalasta, ei kait ollut mielissään sen ympärillä olevista hammasraudoista. Sverdrup seiso i kannella katselemassa. Oli kimalteleva kuutamo. Joka silmänräpäys hän odotti sankainsa laukeavan. Mutta karhu pudisti epäillen päätään, laskeutui varovasti nelisilleen, haisteli tarkoin rautalankaköyttä, jolla sangat olivat kiinni ja seurasi köyttä pitkin suurelle jäälohkareelle, johon köysi oli kiinnitetty. Karhu kiersi jäälohkareen ympäri ja katseli, miten viisaasti kaikki oli laitettu, palasi taas pyydykselle, nousi takasilleen pidellen toisella etukäpäälällä pönkästä ja haisteli pitkään ja tarkoin sankalaitosta, pudisti taas päätään ja tuumiskeli kai: »Nuo sen mokomat ovat rakentaneet tämän minua varten.» Ja nyt se lähti laivalle päin. Kun se oli 60 askeleen päässä laivasta, niin Hendriksenin pyssy pamahti. Karhu vähän lysähti kokoon, mutta nousi taas ylös ja lähti juoksemaan. Sitte Jacobsen, Sverdrup ja Mogstad ampuiivat, ja karhu kaatui sitte jääryykkiöiden väliin. Se nyljettiin heti. Taljassa ei ollut kuin yksi luodin reikä — luoti oli mennyt karhun läpi lavan takaa. Kaikki kolme, Hendriksen Jacobsen ja Mogstad väittävät luotia omakseen, Sverdrup luopui vaatimuksestaan, kun hän oli peränpuolella laivaa. Mutta kun karhu kaatui heti Mogstadin ammuttua, niin hän huusi: »Minulta se luodin sail!» Jacobsen vannoi, että hänen sattui, ja Bentsen, joka oli katselemassa tapauksen aikana, ilmoitti olevansa valmis tekemään valan milloin hyvänsä, että Hendriksenin luoti karhun kaatoi. Tästä tärkeästä seikasta ei päästy yksimielisiksi koko matkan aikana.»

Ensimmäinen joul u ja uusivuosi. Työssä ja toimessa. — Mieli-aloja. Pakkasta. Aurinko.

»Sunnuntaina, jouluk. 24 p n ä. Joulunaatto. 37° pakkänen. Kirkas kuutamo ja napaseudun yön ä äretön hiljaisuus. Kuljeks in yksinäni jäällä. Ensimmäinen joulunaatto kaukana kotoa . . . miten

ikävä on! — Leveysmittauksen tuloksena 79° 11'. Ei vähintäkään ajautumista. 2 minuttia etelämpänä kuin kuusi päivää sitte.»

Muuta ei ole päiväkirjassa siltä illalta. Mutta kun nyt ajattelen niin muistan ihan selvästi. Sinä iltana vallitsi omituinen juhlallinen mieliala, joka ei ollut tavallista meidän kesken. Jokaisen ajatukset varmaankin kulkivat kotona omaisten luona, vaan toverit eivät mitenkään saaneet sitä huomata, ei toki, ja niin laskettiin leikkiä ja naurettiin enemmän kuin koskaan ennen. Kaikki lamput ja kynttilät, joita laivassa suinkin oli, sytytettiin, ja joka soppi salongissa ja hyteissä oli valaistu. Ruokapöytä sinä päivänä oli tietysti parempi kuin milloinkaan muulloin. Päivällinen oli ensiarvoinen, illallinen samoin, ja sitte tuli suuret röykkiöt juhlaleivoksia, joita Juell oli monet viikot valmistellut. Sitte seurasi kelpo »toti» ja sikareita. Juhla kohosi korkeimmilleen, kun tuotiin esiin kaksi laatikkoa, joissa oli joululahjoja. Toinen laatikko oli Hansenin äidiltä, toinen hänen morsiameltaan, neiti Fougner'ilta. Oli liikuttavaa nähdä lapsellista iloa, jolla kukin otti lahjansa, olipa se sitte piippu, veitsi tahi joku leikkikapine: nehän olivat kuin kotoisia uutisia. Sitte pidettiin puheita. Ja »Framsjä»* ilmestyi kuvallisella lisälehdellä, jonka kuvat oli piirtänyt kuuluisa napaseudun piirtäjä »Huttetu». Sitten oli soittoa ja laulua ja vasta myöhään yöllä menimme nukkumaan.»

»Sunnuntaina, jouluk. 31 pnä. Nyt olet ikäkulu, sinä vanha vuosi. Et vienyt niin kauas meitä kuin sinun ehkä olisi pitänyt. Mutta olisihan voinut käydä huonomminkin. Oikeastaan sinä kaikessa tapauksessa olet ollut hyvä. Ovathan toiveet ja laskut toteutuneet paremmin kuin olin voinut odottaakaan. Ja olimmehan ajautumassa juuri sinne, mihin olin toivonut. Se vain siinä vasta-kohtaista, että ajautumisemme on ollut niin mutkallista.

Niin on kaunis uudenvuoden yö kuin koskaan voi olla. Ihanat revontulet värikkäinä, aaltoilevina vöinä leimuavat yli koko taivaan kiihkeimpinä pohjoisessa. Tähdet tuhatlukuisina tuikkivat sinisellä taivaan laella revontulien seassa, ja ympärillämme levää ääretön, hiljainen jäätasanko. Framin kuurapeitteiset mastot kuvastuvat selväpiirteisinä ja tummina loistavaa taivasta vasten.

Salongissa oli vilkas elämä. Ensiksi luettiin sanomalehti: siinä oli vain runoja.

* Laivan lääkäri oli ruvennut toimittamaan sanomalehteä, joka ilmestyi juhlapäiviksi.

Sitten tarjottiin kakkuja, viikunoita, konvehtia j. n. e. Siinä silmänräpäyksessä kuin vanha vuosi teki loppunsa kaikki miehet nousivat seisomaan, ja minun piti lausua muutamia sanoja, jotka olivat puheentapaista. Muistutin, mitä vuosi oli meille antanut, se oli tuonut mukanaan oikeastaan paljasta hyvää, ja tulevakin vuosi lienee samallinen. Kiitin toveruudesta ja kaikesta ilosta ja hauskuudesta, ja toivoin varmasti, että uusi vuosi ei ole tässäkään suhteessa huonompi. — Ja sitte laulettiin Kristianian ja Bergenin jäähyväisjuhliissa laulettuja lauluja.»

»Keskiviikkona tammik. 3 pñä. Tänään Sverdrup ja minä päätimme, että joulujuhliminen on nyt lopetettava ja alotettava tavallinen elämä. Liiallinen toimettomuus ei ole terveellistä. Tämä elämä ei ole juuri vaihtelevaa eikä sisältörikasta, mutta luulen kuitenkin, että kaikki ovat tyytyväisiä siihen sellaisenaan.

Konehuoneessa työskennellään vielä. Muutamien päivien kuluttua he saavat kattilan puhdistetuksi, ja silloin siellä on kaikki tehty. Mutta sitten on sorvi pantava kokoon ruumassa ja siihen taottava työkaluja. Muuten Lars-sepällä on aina jotain tehtävää, ja niin puhisee ahjo laivan keulapakalla ja heittää punaisen hehkunsa kuuraisiin mastoihin, kohti vilkkuvia tähtiä ja kauas autiolle jälle. Alasimen helinä kuuluu kauas hiljaisessa yössä. Kun kuljeksi yksinensä jäällä ja kuulee tuon tutun äänen sekä näkee punertavan hohteen tuolta kaukaa, niin tulee ajatelleeksi seutuja, jotka eivät ole niin autioita kuin nämät. Kannella liikkuu lyhty ja nousee hiljalleen mastoon. Johansen nousee tynnyriin merkitsemään lämpö määrää. Blessing laskee nykyään veriaainesten määrää ja tutkii verisolupitoisuutta. Sitä varten hän meistä laskee verta joka kuukausi, tuo verenjanoinen peto, joka hirmuvaltiaan tavoin halveksii huutojamme. Hansen apulaisineen tekee havaintoja. Meteorologisia havaintoja on tehty joka neljäs tunti, ja ne kuuluvat erityisesti Johansenin osastolle. Joka toinen päivä tehdään tavallisesti tähtihavaintoja saadaksemme määrätyn paikkamme ja seurataksemme etanan vauhtia, jolla kuljemme eteenpäin. Näitten havaintojen teko 30—40 asteen pakkasessa ei ole juuri miellyttävää huvittelua. Ei ole hupaista seisoa yhdessä kohdin ja käytellä hienorakenteisia koneita ja paljain sormin asetella metalliruuveja. Senpä vuoksi useinkin näkee puuhamiesten puhaltelevan nyrkkeihinsä, kopistelevan jalkojaan ja hyppivän kannella. Useinkin kun he tulevat salonkiin tanssittuaan jymisevää neekeritanssia kannella

päämme päällä, jotta koko laiva on tutissut, toiset heiltä aivan viattomasti kyselevät, oliko kylmä ulkona. »Ei», vastaa Hansen, »päinvastoin hyvin leuto ilma». — »Ei tainnut jalkojakaan palella?» — »No enpä voi sanoa, kynsiä vain väliin kutkuttaa.» — Hän oli juuri palelluttanut pari sormeaa, vaan ei tahdo käyttää sudennahkakäsineitä, jotka olen antanut meteorologeille. »Ne ovat liian lämpimät vielä, ja sitäpaitsi ei saa totutella araksi», sanoo hän. Eräänä aamuna, jolloin oli luullakseni — 40°, Hansen kiiruhti kannelle ainoastaan paita ja alusvaatteet yllään tekemään havaintoja. Hänellä ei ollut aikaa pukeutumaan, hän arveli. Määrättyjen väliaikain kuluttua he tekevät myöskin magnetillisiä havaintoja jäällä. Näen heidän seisovan lyhtyineen ja aseineen kumarruksissa koneitensa yli, mutta yhtäkkiä ovat he juoksemassa jäätä pitkin tulisella kiireellä, roiskien kupeisiinsa käsillään, jotka vilisevät kuin tuulimyllyn siivet 10—12 m:n tuulessa, mutta sittekin on »leuto ilma».

Irlantilainen sananlasku sanoo: »Ole onnellinen, ja jollet voi olla onnellinen, niin ole suruton, ja jollet voi olla suruton, niin ole niin suruton kuin olla voit». Se on syvää elämän viisautta. Mutta minkä vuoksi sananlaskuja? Niitä ei täällä tarvita, elämä on oikeastaan alusta loppuun hyvää. Amundsen puhkesi eilen lausumaan: »Niin, eikö ole niinkuin sanon, me olemme onnellisimpia ihmisiä maailmassa eläessämme täällä pohjoisessa, meidän ei tarvitse huolehtia mistään, kaikki saamme lahjaksi, tarvitsematta ajatella sitä, ja kaikin puolin on meidän hyvä olla.» Niin, arveli Hansen, kieltämättä surutonta elämää. Ja joku aika sitten Juell lausui yhtä meheviä sanoja, hänestä oli varsinkin se suloista, ettei täällä ollut mitään velkahakemuksia eikä velkakirjoja eikä laskuja.»

»Torstaina, tammik. 4 pnä. Muuten minä olen hyvin keveällä mielellä, vaikka ajaudummekin etelään päin. Mutta mitä se oikeastaan merkitsee? Ehkä hyödytämme tiedettä sittenkin yhtä paljon, ja kaikki ympärikäyden lieneekin enimmäkseen paljasta turhamielisyyttä koittaa päästä pohjoisnavalle. Kaikessa tapauksessahan tiedän suunnille millaista siellä on. Suuri syvyys, mikä täällä on, on yhteydessä Atlantin meren syvyyden kanssa ja osa siitä, sitä ei voi enää epäillä; ja olenhan jo huomannut, että täytyy käydä laskujeni mukaan, kunhan saamme suotuisan tuulen. Laskuni ovat osoittautuneet oikeiksi. Me olemme tulleet Aasian rannikkoa pitkin, pääsimme pohjoisemmaksi kuin rohkeimpien edellytysteni mukaan olin uskaltanut toivoa, ja juuri sillä pituus-

asteella kuin halusin; me olemme tarttuneet jäähän ihan niinkuin toivoin; Fram on voitollisesti kestänyt kaikki puristukset ja kohoaa helposti, vaikka onkin kovemmin lastattu ja makaa syvemmällä kuin oli laskettu, — se on kestänyt, vaikka kokeneimmatkin ennustivat sen varmasti joutuvan häviölle; jää ei ole pahempaa eivätkä röykkiöt korkeampia kuin otaksuin; ja lopuksi ja ennen kaikkea meillä on lämmin, hyvä ja raitisilmainen asunto, varustukset sellaiset, ettei mistään puutetta ja erinomainen ruoka.»

»Perjantaina, tammik. 19 pnä. Kelpo tuuli. Nyt mennään aika vauhtia pohjoiseen päin. Punainen, hehkuva rusko on nyt puolenpäivän aikaan niin voimakas, että eteläisimmillä leveysasteilla odottaisi auringon loistavana nousevan horisontin yli parin minutin kuluttua, — me saamme odottaa vielä kuukauden ajan.»

»Sunnuntaina, tammik. 21 pnä. Kuusta otetun havainnon mukaan olimme $79^{\circ} 35'$ p. l., juuri niinkuin edeltäpäin olin arvioinut. Olemme nyt niin tottuneet tuulen mukaan laskemaan ajautumisemme, jotta jotenkin tarkalleen voimme edeltäpäin sanoa, missä olemme. On tultu hyvä taival pohjoiseen päin. Kunpa vain jatkuisi samalla tavoin.»

»Tiistaina, tammik. 23 pnä. — Eilinen havaintoni osoitti $79^{\circ} 41'$ p. l., $135^{\circ} 29'$ i. p. Hyvää vauhtia pohjoiseen. Jos ajaudumme vähän länteenkin, niin ei auta. Illalla pilvet juoksevat kii-reesti etelätuulessa, niin että me pian saamme taas hyvän puuskan. Nyt tuulee vain sen verran, että vähän ilman henkeä tuntuu etelästä. Mieli käy iloiseksi, kun tuntee sieltä tuulta ja kun ajattelee, että pääsee pohjoiseen päin.»

»Keskiviikkona, tammik. 31 pnä. Tuulla puhaltelee puristus-selkään yli, lumi lentää säikeinä ilmassa, vinkuu ja vonkuu, taivas ja jää ovat yhtenä. On pimeä. Kylmä hivelee ruumista, — mutta pohjoiseen kuljetaan tuimaa myötäistä, ja mieleni läikähtelee.»

»Perjantaina, helmik. 2 pnä. Tänään suuri juhla 80:lle asteelle. Aamupäivällä laskettiin $80^{\circ} 10'$ p. l. ja $132^{\circ} 10'$ i. p. Eläköön! Hyvin purjehdittu! Olisin lyönyt vetoa, että olemme yli 80° , vaan kukaan ei ryhtynyt siihen. Päivälliseksi: häränhätälientä, kalavanukasta, potateja, viheriöitä herneitä, parsapapuja ja lakkoja maidon kanssa. Päivällisen jälkeen kahvia ja paperossi mieheen. Voiko enempää haluta? Illalla oli päärynöitä ja persikoita, hunajakakkua, kuivatuita bananeja, viikunoita, rusinoita ja manteleita. Olemme ääneen lukeneet väittelyitä, joita oli tästä retkestä ennen

lähtöämme, ja olemme saaneet kelpo lailla nauraa monellekin väitteelle. Vaan kotona olijat eivät niille naura, jos he nyt niitä lukevat.»

»Tiistaina, helmik. 6 pnä. Tyyni, selkeä ilma. Voimakas ruskotus etelässä, taivas sen yläpuolella keltainen, sitte viheriä ja vaaleansininen, muuten kaunosininen. Väri oli niin silmiinpistävä, ettei sitä voinut olla huomaamatta. Framin punainen kajutta oli räikeänä vastakohtana, ja niinikään valkoinen lumi katolla ja mastoissa. Jää ja röykkiöt olivat kokonaan sinipunertavia kaikkialla, kun ne olivat pois päin valosta. Tämä väri oli silmiinpistävä varsinkin lumitasangoilla kaukana jääteleillä. Lämpö määrä on ollut — 47° ja — 48° C. Kun tulee ulos salongista, jossa on + 22°, niin erotus on 70°, vaan sittenkään ei tunnu kylmältä, ohuissakaan vaatteissa. Teräsköydet ja vaskiset ovenkääkät eivät tunnu paljaaseen käteen niin kylmiltä, ettei helposti kärsisi. Mutta pakkanen kyllä näkyy: henki jo suussa on kuin ruudinsavua, ja kun sylkee, syntyy usvapilvi putoavan syljen ympärille. Framista nousee huuru ja kulkee pitkin jäätä tuulenhengen mukana, ja miehen tahi koiran erottaa kauas jälle röykkiöiden ja jääselkien seasta siitä usvapilvestä, joka väikkyi ilmassa heidän kohdallaan.»

»Perjantaina, helmik. 16 pnä. Tänään on tapahtunut kumma: puolenpäivän aikaan näimme auringon tahi oikeammin auringon kuvan, sillä se oli kangastusta. Omituisen vaikutuksen teki, kun näki hehkuvan tulen syttyvän ihan jäänreunassa. Me emme olleet odottaneet näkevämmä aurinkoa vielä moneen päivään, ja vaikutus sentähden oli pikemmin tuskallinen, minut valtasi pettymyksen tunne: olemme varmaan ajautuneet kauemmaksi etelään kuin olemme olleet tietävinämme. Mitä suurin oli iloni, kun pian huomasi, että se ei ollutkaan itse aurinko. Se näytti litteältä, tulipunaiselta viirulta horisontissa. Sitten syntyi päällekkäin kaksi tuliviirua, joiden välissä oli tumma viiru. Mastoon kiivettyäni näin neljä viisi samanlaista vaakasuoraa viirua päällekkäin ja kaikki yhtä pitkiä. Kuvitelkaa himmeä, punainen, nelikulmainen aurinko, jonka poikki vaakasuorasti kulkee tummia viiruja. Missään tapauksessa emme voi odottaa näkevämmä itse aurinkoa jään yli ennenkuin tiistaina. Mutta auringon kuvan nähtyämme pidimme pienen aurinkojuhlan illalla: tarjottiin viikunoita, bananeita, rusinoita, manteleita ja hunajakakkua.»

»Maanantaina helmik. 19 pnä. Eilen ja tänään olemme taas

nähneet auringonkuvan. Tänään se kohosi korkealle horisontin yläpuolelle ja näytti pyrkivän tavottamaan pyöreän levyn muotoa. Jotkut miehet väittivät nähneensä itse auringon yläsyrjän, jopa Hendriksen ja Bentsen sanoivat nähneensä puoli aurinkoa, mutta entäs kun Juell arveli koko auringon olleen näkyvissä! Minua pelottaa, että he eivät enää muista koko aurinkoa, millainen se on, kun on näin kauan siitä, kun he ovat sen nähneet.»

»Tiistana, helmik. 20 pnä. Suuri aurinkojuhla tänään — ilman aurinkoa. Olemme varmat siitä, että se olisi näkyvissämme, jollei olisi pilviä horisontissa. Vaan emme halunneet laskea juhlimisen tilaisuutta käyttämättä, ja voimmehan sitte, kun auringon ensi kerran näemme, juhla uudelleen. Juhla aloitettiin pilkkaan ampuemisella aamupäivällä, sitte oli päivällinen, 3—4 ruokalajia ja Framin viiniä (sitronamehua), sitten kahvia ja »Framinkakkua». Illalliseksi ananasia, viikunoita, bananeja ja konvehtiä. Syöneinä menimme maata, hiljaisen kaakkoisvihurin puskiessa meitä pohjoiseen. Mylly on tänään pyörinyt, ja vaikka oikea aurinko ei ollutkaan juhlassa, niin on salongin aurinko paistanut päivällistä ja illallista syödessämme. Ankarat kasvojen pesu auringon ilmestymisen johdosta. — Useat ovat ihan kuin syöttöporsaat, ja kokki, Juell, paisuu naamaltaan ja vatsaltaan ihan huolestuttavassa määrässä. Nähdessäni hänen vatsansa tänään, ajattelin, että totisesti se olisi aika raskas taakka kuljetella jään yli, jos olisi pakko lähteä matkaan. On syytä ruveta ajattelemaan laihduttamista.»

»Maanantaina, helmik. 26 pnä. Tuo peljätty napaseudunyo on ohi. Nyt on päivän valoa. Kummallista se on tuo valo. Ennen meistä tuntui sisällä päivältä, kun hehkulamput paloivat, mutta kun nyt tulemme ulkoa päivänvalosta salonkiin, niin tuntuu kuin tulisi kellariin, vaikka kaikki lamput palaisivat.

»Torstaina, maalisk. 29 pnä. Miten ihmeellisen vaikutuksen on tehnyt, kun olemme saaneet päivänvaloa salonkiin. Kun aamiaiselle tulemme ja päivä paistaa akkunakannen läpi, niin tuntuu että todellakin on aamu.

Olemme ahkerasti työssä. Tehdään kaikenlaista. Ommellaan purjeita veneisiin ja kelkkoihin. Me taomme puukkoja, karhunkeihäitä, joita emme koskaan käytä, karhunrautoja, joilla emme koskaan saa karhuja, kirveitä ja paljon muuta yhtä tarpeellista. Tätä nykyä meillä on suuri puukenkätehdas ja vasta perustettu naulatehdas. Ainoat osakkeenomistajat tässä yrityksessä ovat

Sverdrup ja Lars-seppä. Naulatavara on erinomaista ja sillä on hyvä menekki, kun kaikki pienet naulat on tarkoin käytetty rekien valmistukseen, ja meillä parhaillaan on kova puuha reenjalasten kiskottamisesta uushopeakiskoilla. Sitte täällä on suksihihnatehdas, puusepäntehdas ja levysepäntehdas, jossa nykyään korjataan lamppuja. Sitte lääkäri — sairaitten puutteessa — on avannut kirjansitomisliikkeen, joka saa paljon työtä Framin kirjastosta, missä useat kirjat paljosta pidosta ovat joutuneet hyvin huonoon asuun. Täällä on myöskin satulasepäntehdas ja purjetehdas, valokuvaamo yms. Muuten päiväkirjanteko on laajalle levinnyt: siinä työssä on joka mies. Sanalla sanoen, ei sitä taivaan ja maan välillä, jota täällä ei voitaisi tehdä paitse — hyviä tuulia. Ja kaikkia tehtaita voi huoleti suosittaa: kunnollista, lujaa, ajan- ja mukavuuden vaatimusten mukaista työtä. Aivan nykyisin olemme laajentaneet toimintaamme uudella alalla: firma »Nansen & Amundsen» on perustanut nuottitehtaan. Urkujen pahvilevyt kävivät huolestuttavan huonoiksi kulumisen ja kosteuden takia, ja sen vuoksi soitto koko talven on ollut surullisen laihaa. Eilen rupesin oikein todenteolla laatimaan nuottilevyä sinkistä. Se onnistui erinomaisesti ja nyt ryhdymme sekä uskonnolliseen että maailmalliseen musiikkiin. Taas on salissamme raikuva urkujen kuohuvat sävelet virkistykseksemme ja »ylösrakennukseksemme». Kun valssin säveliä alkaa kuulua, niin on kuin uuden elämän puuska tuulluttaisi Framin väestöä.

Minä vaikeroitsen ympäristömme kiduttavaa yksitoikkoi-suutta, mutta oikeastaan teen siinä väärin. Viime päivinä on päivänhohde kaunistanut jäärykkiöt, tänään on lumituisku ja tulee niin, että Fram on sankan, valkoisen lumipyryn peitossa. Pian tulee taas päiväpaiste ja aavikko loistaa niinkuin ennenkin. Ja useinhan ihan huomaamattani tyrmistyn illan hurmaavan väriloiston huumaamana. Jäärykkiöt punansinervinä haamuina kuvastavat laskeuneen auringon punottamaa taivasta vasten — se on värirunoutta, niin kaunista, että se painuu sieluun ikipäiviksi. — Kirkkaalla elottomalla päivällä ei ole täällä mitään viehätystä, mutta illoin ja öisin tämän jäämaailman sydän sulaa, silloin se synkkämielisenä haaveilee ja on aivan kuin illan hehkussa kuulisit sen kaihomielistä itkua. Mutta vähän ajan kuluttua näistä illoista tulee loppu, aurinko alkaa kiertää värittömänä, yksitoikkoisena yöt ja päivät yhtenäen ijankaikkisella vaaleansinisellä taivaalla.»

»Tiistaina, huhtik. 10 pnä: — — Nyt viime päivinä aurinko ei enää ole laskenut jääreunan alapuolelle, on loppumaton päivä. Minä katselen kaukaiseen etäisyyteen, yli suuren aution jäärämaan, yli kuolonhiljaisen jäämaailman, joka on hiljaisessa liikkeessä. Ei muuta ääntä kuulu kuin tuulen humina laivan köysissä ja kaukaista puristuksen jyrinää. Keskellä tätä valkoista, autiota maailmaa on yksi ainoa musta täplä — Fram. — —»

»Maanantaina, huhtik. 30 pnä. Ajaumme pohjoiseen päin. Eilen otettu havainto antoi tulokseksi $80^{\circ} 44' \frac{1}{2}$. Tuuli yhä pysyy etelässä ja kaakossa. — On kaunis ilma, tuntee kevään tulleen, vaikka lämpömittari sanookin, että ei ole tullut. — Kevätpuhdistukseen on ruvettu laivalla, lumi ja jää jystetään laivan sivuista, ja Fram ilmestyy talven peitosta kuin keväinen päivi kukkineen. Lumi kannelta syydetään pois, ja laivan mastot kohoavat puhtaina ja tummina kirkkaaseen ilmaan ja kullatut pallot mastojen latvoissa kimaltelevat auringon paisteessa. Me lämmittelemme päivänpaahteessa laivan kupeella, jossa on lämpöasteita, polttelemmme kaikessa rauhassa piippuamme ja katselemme keväisiä pilvenhattaroita, jotka purjehtivat korkealla sinitaivaalla. Yksi ja toinen meistä ajattelee kevättä kotipuolella, jossa koivut lehteä tekevät.»

Kevät ja kesä.

Ja niin tuli aika, jota kotona sanomme kevääksi, ilon ja virkoavan elämän ajaksi, jolloin luonto herää pitkästä talviunestaan. Vaan siellä pohjoisessa se ei tuottanut mitään muutosta. Samoja valkoisia elottomia jäätasankoja kuljimme ja näimme.

Päivän palattua oli meillä tietysti kaikellaista työtä jäällä enemmän kuin talvella. Olimme tehneet onnistumattomia yrityksiä meren syvyyden mittaamiseksi, kun köytemme eivät yltäneet. Emme olleet arvanneet varustautua tällaisille syvyyksille. Ei ollut muuta neuvoa kuin uhrata Framin teräsköysi ja siitä tehdä luojausköysi. Köysi purettiin säihinsä. Maalisk. 1 pnä koetimme luojata tällaisella yksinkertaisella teräsköydellä ja päiväkirjamuistiinpanossa siltä päivältä lausutaan tästä mittauksesta: »Ensi kerralla köysi katkesi painon luota. Pantiin uusi paino ja laskettiin koko 3,475 metrin pituinen köysi, vaan pohjaa ei tuntunut, mikäli voimme huomata. Köyttä hinattaessa se taas katkesi. Tuloksena

oli siis: ei pohjaa, ja kaksi 50 kilon painoa menossa pohjaa kohti. Tiesi ovatko vieläkään perille päässeet! Minä melkein uskon todeksi Bentsenin sanan, että maanakselin luona on reikä, ja me olimme sitä koettaneet sohoa luojilla!» Uusi köysi punottiin kahdesta säästä. Tällä tavoin saimme luojausköyden, jonka pituus oli 4—5 tuhannen metrin välillä, ja nyt vihdoin saatiin merenpohja köyden päähän. Syvyys oli 3,300 ja 3,900 metrin välillä. Hämmästyttävä huomio. Tähän asti on napaseutumerta pidetty matalana ja tuntemattomia saaria ja maita täynnänsä. Kaikki nämä otaksumiset nyt näyttävät olevan varsin heikoilla perustuksilla. Tämä suuri syvyys osoittaa, ettei täällä ole maata ollut myöhäisempänä geologisena aikana. Tämä syvyys varmaan on yhtä vanha kuin pohjoisen Atlantinmeren syvyys ja on epäilemättä samaa syvyyttä.

Suuria järviä muodostui kesällä jäälle. Jo varhain (heinäk. 8 ja 9 p.) alkoi sulattaa laivan ympärillä, niin että laiva oli pienessä tuorevesijärvessä, ja piti laittaa silta, jotta pääsi kuivin jaloin jäälle. Muutamat näistä järvistä olivat varsin laajoja ja syviäkin. Niinpä oli oikealla puolen laivaa niin suuri järvi, että me siinä heinäkuun keskivaiheilla huviksemme purjehdimme. Muutamat meistä olivat tällä tavoin huvittelemassa joka ilta — purjeveneessä oli vasiituinen miehistö: kapteeni, perämies, vaan ei yhtään matruusia. Toisista, jotka seisoivat rannalla, oli hauska viskellä purjehtijoita lumipalloilla ja jääteleillä. Tässä järvessä meidän oli koeteltava, kantaisivatko veneemme meidät kaikki. Kun koirat näkivät, että me kaikki lähdimme laivasta järvelle, niin ne seurasivat mukana hyvin hämmästyneinä: ne eivät voineet ymmärtää, mitä tämä ihmeellinen meno merkitsee. Kun me työnsimme veneet järvelle, niin ne rupesivat hurjasti ulvomaan: varmaan luulivat, etteivät pääse mukaan. Pari niistä lähti uimaan jäljestä, jota vastoin pari kekseliäintä — »Pan» ja »Kvik» — lähtivät laukata vihmomaa rantaa, kiertäen toiselle puolelle meitä vastaanottamaan.

Muutamia päiviä myöhemmin suuresti hämmästyin, kun järvi oli kuivunut: pohjajäähän oli syöpynyt reikä ja siitä oli vesi juossut mereen. Ja niin oli tämä ilo loppunut.

Paitse tällaisia järviä tapasimme kesällä jos johonkin suuntaan meneviä railoja. Mutta niistä kuitenkin pääsi yli pieniä telejä myöten tahi kapeimmista kohdin hyppäämällä. Ne eivät olleet koskaan erittäin leveitä, eikä voinut toivoakaan, että Fram olisi niihin saatu.

Mutta jos olisi saatukin, niin se ei olisi mitään merkinnyt, sillä mikään railo ei ollut niin pitkä, että olisi montakaan köyden pituutta pohjoisemmaksi päästy. Useat kerrat tosin näytti taivaasta päätäten, että suurempia aukkoja oli läheisyydessä, ja tynnyristä näimmekin suuria avonaisia uomia horisontissa, mutta nekin olivat pieniä, kun oli kysymyksessä laivalla kulku.

Uomat, railot ja halkeamat syntyvät tietysti samalla tavoin kuin puristukset, vaihtelevien tuulien ja vuoroveden vaikutuksesta, jotka panevat jään liikkeelle, milloin suuntaan, milloin toiseen. Ja ne ehkä paraiten osoittavat, että napameren pinta on yhtenä ainoana jääjoukkona, joka on alituisesti liikkeellä, väliin repeytyen, väliin jäätyen kokoon.

Fram oli saanut hyvän vuoteen alleen. Talven kuluessa Juell ja Hendriksen usein olivat väitelleet, miten vahvalta voi jäätä olla Framin alla. Hendriksen, joka jo ennen on nähnyt paljon jäitä, väitti, että sitä on vähintään 6 metrin vahvuiselta, vaan Juell ei uskonut, ja pani vetoa 20 kruunua. Huhtikuun 19 päivänä olen päiväkirjaani kirjoittanut: »onnettomuudeksi meidän purausneuvomme eivät yllä 5 metriä syvemmälle, ja Hendriksen on ottanut jystääkseen viimeisen metrin. Tästä vedosta on ollut puhe koko talven aika, vaan yksimielisyyttä ei ole syntynyt. Hendriksen sanoo, että Juell voisi alkaa purata, ja Juell sanoo, että Hendriksen saa ensin jystää metrin. Tänä iltana päättyi asia niin, että Juell ajattelemattomuudessaan lupasi 10 kruunua sille, joka puraa. Bentsen tarttui hänen sanaansa — harvoin on tilaisuutta ansaitsemaan 10 kruunua niin helpolla, arveli hän, ja lähti heti työhön Amundsenin kanssa, jolle lupasi 1 kruunun tunnilta. He tekivät työtä koko yön. Kun olivat päässeet 4 metrin syvälle, niin pura luiskahti läpi jonkun matkaa, ja reikään tuli vettä. Mutta sitte syvemmällä pura taas pysähtyi jäähän. He kaivoivat lisää, kunnes pura ei enää yltänyt, ja Hendriksen oli herätettävä jystämään metrin. Hän ja Amundsen jystivät niin, että hiki tippui. Amundsen oli innokas niinkuin aina, ja päätti että hän ei heitä, vaikka olisi jäätä 10 metriä. Bentsen oli tällä aikaa mennyt laivaan, mutta tultiin hakemaan ja ilmoitettiin, että reikä oli jystetty ja purausta voidaan taas jatkaa. Kun oli paria senttimetriä vaille 6 metriä kaivettu, niin pura luiskahti läpi ja vesi syöksähti ylös ja täytti reijän. He laskivat luojin: se 10 metrin syvällä pysähtyi taas jäähän. Nyt heidän piti heretä. Onpa aika jäävuode, jolla makaamme!»

Ihan Framin vieressä jää koko vuoden oli aivan levossa, niin että laiva tällä aikaa ei joutunut kertaakaan puristukseen. Hyvässä levossa ja rauhassa se makasi jäätelillään, johon se oli jäänyt ja kohosi kohoamistaan sen mukaan kuin jään pintaa kesäaurinko sulasi. Syksyllä se taas alkoi painua vähän, — joko sitte jää laivan painon alla sujui tahi jään alapinta suli, niin että jään kantavuus väheni.

Muuten oli omituista, että Framilla koko ajan oli keula etelään päin, ja se kääntyi ainoastaan hyvin vähän koko matkalla. Toukokuun 14 päivänä olen päiväkirjaani kirjoittanut: »Fram kulkee päämaaliinsa perä edellä ja nenä etelään päin. On aivan kuin sitä arveluttaisi eritä maailmasta ja aivan kuin se ikävöisi eteläisemmille leveysasteille, mutta näkymätön voima sitä kiskoo tuntemattomiin seutuihin. Eihän vain tämä takaperin kulku napaseutumerelle merkinne mitään pahaa? En usko: pääseehän krapukin viimein perille.»

Mitä tulee ajautumiseemme kesän aikana, niin keväällä jonkun aikaa edistyimme paremmin kuin talvella, mutta yleensä oli kulkumme samaa kiduttavaa kravunkulkua, sillä joka kerta kun olimme päässeet pitemmältä luoteeseen, tuli pitempi taantumisaikakausi.

Syksyn tullen aljettiin taas vähitellen kulkeutua pohjoiseen, vaan nopeaa ei kulku ollut.»

Uusia ennätyksiä. — Jääjättiläisen ryntäys Framia vastaan.

Syyskuun 22 p:nä oli vuosi kulunut siitä kun Fram oli ollut jäässä kiinni ja sen mukana ajautumassa. Hansen oli sen johdosta valmistanut kartan ajautumisen kulusta. Tämä muodosti kartalle hyvin polvikkaan ja paikoin silmukkaisen viivan, mutta pääsuuntaan ja tehtyyn matkaan nähden »se ei näyttänyt niinkään pahalle», lausuu Nansen. »Vaikka kuljettu matka ei olekaan niin pitkä, on suunta jotakuinkin sama, minkä olin edeltäpäin ajatellut.» Kuljettu matka suoraa tietä otettuna oli 350 km ja pohjoiseen oli kohottu lähes 4 leveysastetta. »Uskon», lausuu Nansen päiväkirjassaan, »että ajautumisemme nopeus kiihtyy sikäli kuin tulemme edemmäksi luoteeseen, ja kahden vuoden kuluessa Fram on Norjassa ja retki kaikkiaan on kestänyt 3 vuotta, niin kuin olin arvioinut. Suuntamme muuttuu sitä pohjoisemmaksi kuta edemmäksi tu-

lemme, kunnes olemme Frans-Josefin maan sivu ja että siis pääsemme korkeammalle leveysasteelle kuin nykyinen suuntamme osoittaa. Minä kaikessa tapauksessa toivon 85°:lle.

»Perjantaina, jouluk. 14 pnä. Eilen pidimme suuren juhlan Framille, joka nyt oli päässyt pohjoisemmaksi kuin mikään muu laiva (me olimme toissa päivänä 82° 30' p. l.).

Juhlapäivällinen. Illaksi tuoretta leipää, rusinakakkua ja niin edespäin. Myöhemmin illalla suuri konsertti. Konvehtia ja päärynähilloa. Sitten tuli maljapuheita. Ensiksi juhllallinen puhe Framille, joka nyt oli näyttänyt mihin se kelpaa. Moni viisas mies oli pudistanut päätään meidän lähtiessämme, ja meitä hyvästellyt onnettomuutta ennustaen. Mutta vähemmän olisivat pudistaneet päätään ja hiljaisemmalla äänellä varoittaneet, jos nyt olisivat nähneet meidät, kun me kaikessa rauhassa ajaudumme pohjoisemmaksi kuin mikään laiva tähän asti on päässyt. Ja Fram ei ole nyt ainoastaan pohjoisin laiva maanpallolla, vaan se on jo kulkenut suurien tuntemattomien alojen läpi, monta astetta pohjoisemmaksi sitä, mihin tähän saakka on päästy tällä merellä tällä puolen pohjoisnavan. Ja niinkuin toivomme, se ei pysähdy tähän: tulevaisuuden sumun takana on vielä monta voittoa, jotka ilmestyvät näkyviin toinen toisensa jälkeen, ajan tullessa. — — Meistä tuntuu omituiselta, melkein kuin hävettää, kun vertaamme edeltäjiemme, aikaisempien retkikuntain vaivoja ja uskomattomia kärsimyksiä mukavaan tapaan, jolla me ajaudumme maapallon tuntemattomien seutujen läpi ja niin laajojen seutujen halki, että harva, tuskinpa mikään edellisistä napaseuturetkikunnista on kulkenut samalla kertaa. Tosiaan meillä on täysi syy olla tyytyväisiä Framiin ja matkaamme tähän asti. Elkäämme sen vuoksi unohuttako edeltäjiämme, vaan ihmetelkäämme heidän taisteluitaan ja kärsimyksiään, muistaakamme, että ainoastaan heidän työnsä kautta, kaiken sen kautta, mitä he ovat toimittaneet, on meidän tiemme tasoittunut. Heidän keräilemänsä kokemusten avulla on ihmiskunta nyt päässyt niin pitkälle, että se voi ruveta taisteluun jonkunlaisella menestyksellä sitä vihollista vastaan, joka tähän asti on ollut vaarallisin ja jäykin napapiirin seuduissa, nimittäin *ajojäättä*, käyttäen niin yksinkertaista keinoa, että kulkee vain sen *mukana* eikä sitä *vastaan* että antaa sen syleillä itseään, ei vastenmielisesti, vaan ehdoin tahdoin, ja valmistautuu siltä varalta. Tähän laivaan olemme koettaneet koota kaikki edeltäjiemme kokemukset. Siihen

kului vuosia, mutta arvelin, että ne saatuani, voimme ottaa vastaan kaikki kohtalon vaiheet täällä tuntemattomassa seudussa. Luulenpa onnistuneemmekin. Luulen kaikkien täällä uskovan, että selaista vaikeutta tahi estettä ei tule, jota emme voisi voittaa niillä apuneuvoilla, joita meillä on laivassa mukanaamme, ja että palaamme lopuksi terveinä ja voimakkaina ja hyvillä tuloksilla kotia Norjaan. Ja sen vuoksi juomme Framin maljan! — Juhlaa kesti soiton rai- kuessa ja hilpeän mielialan vallitessa koko illan.»

»Torstaina, tammikuun 3 p:nä. Levoton päivä, vaihtelevaa elämää, niin yksitoikkoista kuin onkin. Eilen ainoastaan tulevaisuuden tuumia, ja tänään — olisi helposti voinut joutua istumaan jälle, niin ettei olisi ollut mihin päänsä kallistaa! Aamulla puoli- viiden aikaan alkoi puristusta railossa perän puolella ja viiden aikana railossa laivan vasemmalla puolen. Noin kahdeksan aikana heräsin ja kuulin rusketta ja pauketta jäässä, aivan kuin puris- tuksen alussa on. Sitten tunsin Framin heikosti tutisevan ja kuulin jyrinää ulkoa. Tultuani ulos hämmästyin kovasti, kun näin suuren puristusselän vasemmalla puolen olevassa railossa, tuskin enempää kuin kolmekymmentä askelta Framista. Ja halkeamia oli ilmestyy- nyt kahdeksantoista askeleen päähän meistä.

Vähän ennen päivällistä alkoi yhtäkkiä puristus uudelleen. Vasemmalla puolen olevassa railossa nytkin jyrisi, siinä oli kova paino ja puristuselkä lähestyi hiljalleen. — Hm, jos tuo puristus- selkä hyökkäisi päälle, ennenkuin Fram on päässyt irralleen jästä, niin voisi käydä varsin ikävästi. — Laiva kallistui vielä enemmän vasemmalle puolen kuin ennen.»

Iltapäivällä tehtiin kaikellaisia valmistuksia siltä varalta, jos kävisi niin hullusti, että pitäisi lähteä laivasta.

Oli jo sivu puoliyön päästyämme puuhistamme. Minä kyllä luulen ja uskon, että tämä kaikki on turhaa hälytystä, ja ettemme tarvitse noita tavaroita, ainakaan nyt vielä missään tapauksessa, mutta onhan velvollisuus pitää kaikki järeystyksessä siltä varalta, että jotakin odottamatonta sattuisi. Vahti on saanut käskyn pitää huolta koirista jäällä ja olla varuillaan, jos jää alkaisi haljeta laa- tikkojemme luona tahi puristus alkaisi uudelleen. Jos jotakin tapahtuu, on heti herätettävä miehet; parempi on herättää liian aikaisin kuin liian myöhään.

 Istuessani tässä kirjoittamassa, kuulen taas ritinää ja kohinaa ulkoa, niin että siellä on yhä puristusta. Kaikki miehet ovat mitä

parhaimmalla tuulella, näyttää siltä kuin tämä vaihtelu yksitoikkoisessa elämässämme heitä huvittaisi. — Kello on puoli kaksi, menen maata, olen väsynyt, ja tiesi milloin jo tullaan herättämään.»

»Perjantaina, tammik. 4 pnä. Puristuselkä kohoaa kohoamistaan ja käy kohti meitä. Me katselemme miten se lähestyy meitä, ja nyt yhden aikaan yöllä siihen on tuskin viittä jalkaa vasemmalla puolen olevasta lumikinoksen reunasta, ja siitä laivaan ei ole kuin jokunen kymmenkunta jalkaa, niin että puristuselällä ei ole enää pitkä taival ennenkuin se saavuttaa meidät. Jää halkeilee yhä enemmän, ja jääteli, jossa laivamme on, pienenee pienenemistään, niin hyvin oikealla kuin vasemmalla puolen, ja useat halkeamat yltävät laivaan saakka. Vasemmalla puolen jää vaipuu puristuselän alle, ja Fram kallistuu yhä enemmän sille puolen, uutta vettä tulvaa tuoreelle jäälle, joka on syntynyt eilisestä vedestä. —

Olen käynyt katsomassa puristuselkää, miten se kulkee edelleen niin varmasti nytkähdellen, ja olen katsellut halkeamia, miten ne muodostuvat ja laajentuvat laivan ympärillä, kuunnellut kun jää ryskää ja paukkuu jalkojen alla. Tämähän on ihmeellinen puristus, josta ei tahdo loppuakaan tulla, — mitään tehtävää ei mielestäni enää ole, kaikki on kunnossa, niin että olemme valmiit lähtemään laivasta, jos tarve vaatii: tänään on otettu esiin vaatteet ja kengät ja pantu säkkeihin joka miehelle.

Onpa toki hvvä, että olemme juuri saaneet kuutamon, niin että näemme tarkkaan koko tämän pahuuden. Eilen kuu ensi keran nousi yli horisontin, toissapäivänä se vähän valotti, ja tänään se paistaa koko vuorokauden ympäriinsä, — siunattu luonnon järestys.

»Lauantaina, tammik. 5 pnä. Sverdrup tuli puolikuuden aikaan herättämään minua ilmoittaen, että nyt oli puristuselkä lähellä ja tulee aika vauhtia kohti, Framin laitojen tasalla. Se piti uskoa, sillä kun parahiksi sain oikein silmäni auki, kuulin ulkoa jyrinän semmoisen, että oli kuin viimeisentuomion päivä olisi tullut. Hypähdin ylös. Ei ollut muuta tehtävänä kuin herättää miehet ja alkaa jäälle kuljettaa kaikkia, mitä meillä vielä oli ruokavaroja ja muuta sellaista, ja sitten järestää turkkivaatteet ja muut varustukset valmiiksi kannelle, josta ne saisi joutuin syydetyksi jäälle. Siinä kului päivä, jään pysyessä levollisena. Sitten illalla kahdeksan aikaan, kun jo luulimme puristuksen kerrassaan loppuneen, alkoi taas jyristä ja nyt pahemmin kuin koskaan ennen. Juoksin

ulos. Lumi- ja jääjoukot vyöryivät korkealta yli laitojen keskilaivalle ja teltan yli. Hendriksen, joka myöskin tuli minun mukani, sai käsiinsä lapion ja juoksi keulaan telttalaitoksen ulkopuolelle puolikannen ulkoreunalle, ja siinä keskellä jääkumpua hän lapiolla syyttää jätää ja lunta, kun minä tulin katsomaan, miltä siellä näyttää. Näin enemmän kuin halutti: oli turhaa taistella tätä vihollista vastaan lapiolla. Käskin Hendriksenin pois ja sanoin, että meidän pitää vain koettaa pelastaa kaikki jäälle. Enempää en ehtinyt sanoa, kun samassa taas tuli yhä rajumpi puuskaus. Kun minä keulan puolessa juoksin teltan alitse päästäkseni alas käytävään, niin näin teltan katon päälläni painuavan alas jäiden painosta, jotka vyöryivät sen päälle, ja laivan laidat ja skanssin päällystä rutisivat niin, että joka silmänräpäys odotin jättien puhkasevan ne ja sulkevan tien. Alas tultuani huusin kaikki miehet kannelle ja neuvoin että ensin oli kaikki säkit kuljetettava salongista, ja sitten otamme ne, jotka ovat kannella. Tarpeetonta oli kehottaa heitä kiiruhtamaan, sen teki jää, joka jyrisi laivan sivua vastaan, jotta luuli sen sysäävän kaikki pois tieltään. Oli se hurjaa sekamelskaa pilkkopimeässä, sillä kaiken hyvän päälliseksi perämies kiireessään oli sammuttanut lamput. Pian oli säkit saatu salongista ja hyteistä ja kanneltakin, ja me aloimme niitä kuljettaa yli jään. Laivan sivua vasten jää ryntäsi ruskaen ja paukkuen, niin että oli melkein mahdoton kuulla toistemme ääntä. Mutta kaikki kävi reippaasti ja hyvin, eikä siihen kulunut pitkä aikakaan ennenkuin kaikki oli korjattu suojaan.

Sillä aikaa, kun kuljetimme säkkejä pois, oli puristus vihdoin asettunut ja taas oli levollista. Mutta sitä näkyä: Framin vasen puoli oli kokonaan jääselänteiden peitossa.

Me nyt asumme sotajalalla tyhjässä pesässä. Kaikki miehet vaatepäällä ja tärkeimmät tarpeet vieressä tahi sidottuna päälle. Minä olen pannut muistikirjat ja päiväkirjat järestettyinä läkkipeltilaatikoihin, jotka ovat lattialla, niin ettei tarvitse muuta kuin kumartua ottamaan samassa silmänräpäyksessä kun juoksen ulos.

»Sunnuntaina, tammik. 6 pñä. Rauhallinen päivä, puristusta ei ole ollut vähintäkään ympärillämme sitten eilisen illan.

Varsin mahtavan vaikutuksen tekee, kun katselee Framia nyt kuutamossa, ja, niin väkeväksi kuin itsensä tunteekin, ei kuitenkaan voi olla syntymättä kunnioitus sellaista vihollista kohtaan,

jolla on tuollaiset voimat. Totisesti ei ole mikään leikin asia seisoa sellaisen puskurin edessä, mutta Fram seisoo. Eipä ole toista laivaa, joka olisi kestänyt sitä hyökkäystä vastaan. Vähemmässä kuin tunnissa tämä jää rakentaa muurin laivan kylkeeseen ja sen yli sellaisen harjanteen, jonka louhimisessa me saisimme tehdä työtä koko kuukauden emmekä sittenkään saisi sitä poistetuksi. Tässä on jotakin jättiläismäistä, tuntee olevansa kuin kääpiö taistelemassa hiitehistä vastaan, täytyy suojella itseään viekkauksella ja petoksella päästäkseen irti tuosta jättiläisnyrkistä, josta harvoin pääsee, kun se kerran on saanut kiinni, — ja kääpiöt pannen kaiken viekkautensa ovat rakentaneet Fram-laivan lähteäkseen taisteluun jättiläisen kanssa, ja tässä laivassa he tekevät ahkerasti työtä kuin muurahaiset, jota vastoin jättiläinen ei välitä muusta kuin silloin tällöin vain käännähyttää vähän ruumistaan. Joka kerta, kun se kääntelee, näyttää kuin tuo pähkinänkuoren kokoinen laiva musertuisi, hautautuisi ja häviäisi. Mutta niin kekseliäästi kääpiöt ovat rakentaneet pähkinänkuorensa, että se aina uipi päälläpäin ja luiskahtaa jättiläisen käsistä. Vanhat sadut ja tarinat jättiläisistä, Torin ottelusta Jotunheimissa, kun tunturit syöksyivät alas, kun kalliot sinkoilivat, laaksot täytyivät soralla, kaikki tuo tulee ajatuksiin katsellessa näitä mahtavia joukkoja, joita kiemurtelee tuolla kuutamossa, niin kauas kuin silmä kantaa, toinen jyhkeä puristuslasku toisensa takana.

Vaikka kaikki maailman pahuus olisi ollut miettimässä, niin ei jää olisi voinut tehdä sen pahempaa hyökkäystä Framia vastaan kuin se nyt teki. Kaksi jopa kolmekin metriä vahva jääteli on tullut laivaa vasten, työntyen yhdeksää metriä vahvan jään päälle, jossa Fram on, ja painaen sen alle. Jään mukana Fram painui alas, ja toinen teli juoksi alustaansa myöten laivaa kohti ja iski siihen, kun se vielä oli kiinni jäätyneenä alustaansa. Pahempaa ahdistusta tuskin olisi voinut olla, eikä ihme, että se natisi. Mutta se kesti iskun, murtautui irti ja kohosi vahingoittumattomana.

Iltapäivällä otti Hansen meridianhavainnon, jonka mukaan saatiin 83° 34' p.l. Eläköön! Sillä lailla pohjoista kohti kolmetoista minuttia * sitten maanantain. Ja nyt on menty yli pohjoisimman leveysasteen, jolla ihmiset ovat käyneet. Sen tietää, että sen johdosta oli suuri juhla tänään maljoineen, hedelmineen, kakkuineen

* 23 kilometriä.

ja sikareineen, joita tarjosi tohtorimme. Eilen juoksimme säkkeinemme henkemme edestä ja tänä iltana juhlimme, se on kohtalon vaihtelua. Ehkä se oli kanunanammuntaa, jään kunniaterve! dys meille, saapuessamme korkeammille leveysasteille. Parastaan se ainakin koetti. No niin, ampukoon, kunhan me vain menemme pohjoiseen päin. Kyllä Fram nyt kestää, sen keula on noussut jalan verran ja perä puolijalkaa, sitä paitse se on siirtynyt vähän taaksepäin. Emme voi huomata, että mikään olisi rikkoutunut ei edes yksikään tuki reelingissä. Muuten tänäkin yönä kaikki miehet nukkuvat vaatepäällä, valmiina hyppäämään jäälle.»

Seuraavina päivinä rauhoittui rauhoittumistaan ja tammikuun 10 päivältä olen kirjoittanut: »Jää on ihan rauhassa, ja jos vain ei olisi puristuselkää laivan vasemmalla puolen, niin ei voisi aavistaaakaan, että tässä on ollut puristusta tai jotakin, joka on häirinnyt ikuista rauhaa, niin autiota ja rauhallista on.»

Voimme ymmärtää sydäimestä lähteneen Nansenin sanat, kun hän muutamassa kohtaa päiväkirjassaan lausuu: »Totta puhuakseni me rakastamme tätä laivaa niin kuin personatonta olentoa voi rakastaa. Ja minkä vuoksi emme rakastaisi? Ei mikään emo voi suojella poikiaan lämpöisemmin ja turvallisemmin. Se on koti, johon kaikki iloisina palaamme jääaavikolta. Usein silloin nähdessäni sen mastot kohoavan jään yli sydämeni sykkii ilosta.»

Tästä turvallisesta kodistaan jäätiköllä Nansen luopui. Jo viime talven aikana, huomattuaan, että Fram ajautuessaan Napameren poikki ei kohoa pohjoiseen kuin ehkä 85:lle leveysasteelle, hänessä oli syntynyt ajatus tehdä kahden miehen retki pohjoiseen. Maaliskuun 14 p:nä hän lähti, kumppaninaan Johansen, pyrkimään suksilla ja kolmella koirain vetämällä rekikuormalla pohjoiseen yrittääkseen päästä pohjoisnavalle.* Tietysti oli mahdotonta sitte enää löytää ajautuvaa Framia ja sen vuoksi heidän paluumatkansa oli suunnattu Frans-Josefin maan kautta Huippuvuorille ja sieltä norjalaisessa pyyntilaivassa kotimaahan, johon arvelivat ehtivänsä vielä tänä samana vuonna. Laivaretkikunnan ylijohdon Nansen jätti kapteni Sverdrupille, jonka kertomusta nyt seuraamme.

* Tästä retkestä on kerrottu Mailta ja meriltä sarjan 10 vihossa.

Kolmas vuosi. — Kotia.

Laivalla elämä meni entistä menoaan ja työt samaa säännöllistä latuaan. Mutta Framin kulku oli taas kesäkuukausina mutkikasta. Sen mutkat etelään ja pohjoiseen olivat verrattain pieniä, mutta sitä suurempia itään ja länteen. Jos millaisia koukeroita tehtyään ja väliin hyvää vauhtia se syyskuun alkupäivinä oli melkein samalla paikalla, mistä oli lähtenyt kesäkuun lopussa. Tämä oli lannistavaa. »Ei sen vuoksi», kirjoittaa Sverdrup, »että olisimme pelänneet tulevaa talvea, joka meidän piti vielä olla vankeudessa. Meillähän oli ruokavaroja ja yleensä kaikkea mitä tarvitimme tullaksemme toimeen vielä kaksi talvea, jos niikseen tuli, ja meillä oli laiva, johon kaikki luotimme täydellisesti, monien kovien kokeitten jälkeen, jotka se jo oli kestänyt. Ja me olimme terveitä ja reippaita ja olimme oppineet yhä sydämellisemmin liittymään toisiimme onnessa ja onnettomuudessa.

Nansenista ja Johansenista meillä tuskin yhdelläkään oli suurta huolta; niin vaarallinen kuin heidän matkansa olikin, ei meitä pelottanut, etteivät he suoriutuisi kaikista vastuksista tiellään ja ehtisi Frans-Josefin maahan ja kotia samana vuonna. Päinvastoin olimme iloisia ajatellessamme, että he pian ovat kotona ja voivat kertoa ystävillemme, että me tulemme hyvin toimeen ja että meitä voidaan odottaa kotia syksyllä 1896. Eipä ihme sen vuoksi, jos olimme levottomia, ja että mieltä lannisti, kun ajauduttiin hitaasti, tai kun vastatuuli ja peräytyminen näytti tekevän mahdottomaksi kotia pääsyn toivottuun aikaan, jolloin meitä odotettiin.

Jos kesäinen ajautuminen oli pannutkin kärsivällisyyden kovalle koetukselle, niin syyskuun 21 p:nä, jolloin oli 2 vuotta siitä kun Fram oli tarttunut jäähän, oli heillä syytä katsellessaan ajautumiskarttaa olla tyytyväisiä viime vuoden aikaiseen ajautumiseen: oli kuljettu kahta vertaa pitempi taival kuin ensimmäisenä vuonna — tuskin siis oli epäilystä ettei Fram pääsisi mereen syksyllä 1896.

Syyskuun 22 pvä teki merkillisen käännöksen parempaan päin. Siitä alkoi talviajautuminen oikein todenteolla ja kesti tammikuun alkupuolelle, jolla aikaa kuljettiin 400 kilometrin taival eli noin 4 kilometriä vuorokaudessa. Tänä aikana saavutti Fram myös korkeimman pohjoisen paikkansa $85^{\circ} 55 \frac{1}{2}'$, jolla leveysasteella se oli marrask. 15 p:nä.

»Marraskuun 28 päivänä kuljimme yli 60:nnen pituusasteen ja

sen johdosta juhliittiin. Salonki oli koristeltu lipuilla, oli hienempi päivällinen ja sen jälkeen kahvia, ja illallisen jälkeen tarjoiltiin hedelmiä, viikunoita ja muuta hyvää. — Tällä pituus-asteella, joka menee yli Chabarovan, missä kaksi vuotta sitten sanoimme viimeiset jäähyväiset sivistyneelle maailmalle, ja läheltä Kap Fligelyä Frans-Josefin maalla, me jo tunsimme olevamme taas lähempänä maailmaa ja elämää.»

»Hyvin tyydyttävää oli kulku senkin jälkeen, väliin oikein hyvää vauhtia. Ja maaliskuun alusta Fram alkoi painua nopeammin etelää kohden. Ja kevään tultua, päivän jatkuessa ja jäähän syntyessä railoja ja halkeamia laivan ympärille ryhdyttiin Framilla valmistuksiin murtautumaan jään läpi heti kun alkaisi ilmestyä niin suuria aukkoja, että niistä olisi jotakin hyötyä. Toukokuun alkupäiviin oli jo kaikki tehty, niin ettei ollut muuta kuin koneen kokoaminen ja höyryn nostaminen, johon puuhaan ryhdyttiin toukok. 18 p:nä. Ja 20 p:nä Amundsen antoi koneen käydä jonkun aikaa, ja joka mies oli konehuoneessa näkemässä tätä ihmettä tullakseen vakuutetuksi, että se tosiaankin »pyöri».

»Toukokuun viime päivinä alkoi meillä olla paremmat toiveet. Minä silloin päätin useiden kehoitusten mukaan räjäyttää irti laivan. Sytytimme viidenkymmenen kilon ruutimiinan. Se teki hämmästyttävän hyvän vaikutuksen, se repi suuria jääjoukkoja ja ajoi ne railoon. Toivomme virisi, ja todella näytti siltä että toinen sellainen laukaus riittää saamaan laivan irti. Mutta uudet yritykset eivät tuottaneet toivotuita tuloksia. Vasta kesäk. 3 p:nä Fram oli irti ja valmis murtautumaan jään läpi niin pian kun jääsuhteet sen sallivat. Mutta nyt vielä oli mahdotonta päästä mihinkään.»

Jää ei tahtonut laskea Framia vieläkään. Se ei aukonut railojaan, se syleili sitä vielä puristuksilla ja väliin kiskoi sitä pohjoista kohden. Niin kului kesäkuu ja koko heinäkuu. Ja vasta elokuun ensimmäisellä puoliskolla alkoivat väljetä jäät.

»Elokuun 13 päivänä puoliyön jälkeen laskimme kaakkoista suuntaa aina väljemmän jään läpi. Aamulla 3 aikana saimme näkyviin mustan vesiheijastuksen ja neljännessä vaille 4 me laskimme viimeisten jäätelien läpi avoveteen.*

Me olimme vapaita! Takanamme oli kolmen vuoden vaivat ja

* Näinä 28 päivänä olimme enemmän tai vähemmän ahtaautuneen jään läpi murtautumalla kulkeneet 180 meripenikulmaa (340 kilometriä).

kärsimykset sekä pitkään öiden raskaitten ajatusten taakka — edessämme oli elämä ja kaikki mikä meille oli rakasta. Ainoastaan muutamia päiviä vielä . . .! Ristiriitaisten ajatusten tulva syöksähti kunkin mieleen. Jonkun aikaa ei tahtonut osata uskoa silmiään, tuntui kuin tuo tummansininen loiskiva vesi keulan edessä olisi näköhäiriö, unta. Vielä meillä oli hyvä taival 80:lle leveysasteelle, ja ainoastaan oikein suotuisina kesinä ulottui jäätön meri niin kauas pohjoiseen. Ehkä olemme tulleet ainoastaan suureen avonaiseen järveen ja edessämme on jäävyöhyke murrettavana?

Ei, tämä oli toden totta. Sula, kahleeton meri ympäröi meitä joka taholla — ja meistä tuntui hyvälle Framin hiljainen keikunta laineilla.

Me teimme kunniaa voitetulle vastustajallemme ja hyvästiksi ammuimme tervehdyslaukauksen. Vielä pitkä silmäys viimeisille epäselvästi näkyville jäärykkiöille ja teleille — sitten sumu sulki näyttämön takanamme.

Aamulla seitsemän aikana, kun sumu vähän oheni, näimme purjealuksen vasemmalla puolen, ja me nyt laskimme sitä kohden, saadaksemme siltä tietoa tohtori Nansenista ja Johansenista.

Laiva oli kaljaasi »Söstrene» Tromsööstä. Ensimmäinen kysymys, jonka huudimme laskeessamme sen sivua oli tämä: »Ovatko Nansen ja Johansen tulleet?» Olimme toivoneet saavamme voimakkaan »ovat» huudon vastaukseksi ja me olimme valmiina sitä tervehtimään raikuvalla hurraahuudolla ja kanunanlaukauksella. Mutta me saimmekin vastaukseksi lyhyen ja synkän: »eivät».

Kapteni Botolfsen ja muutamia miehiä tuli laivaamme, ja heitä vastaan syöksyi ankara kysymysten tulva. Sellaista tutkintoa eivät varmaankaan koskaan ole suorittaneet eivätkä sellaisen alaisiksi milloinkaan joutune. Monista uutisista, joita saimme kuulla, oli muuan se, että ruotsalainen insinööri Andrée oli saapunut Huippuvuorille, lähteäkseen sieltä ilmapallolla pohjoisnavalle. Botolfsen matkustajanamme — hän jätti laivan perämiehelleen ja lähti mukanamme Tromsööhön — lähdimme puolenpäivän aikaan liikkeelle Andréeta tervehtimään. Noin puoliyön aikaan saimme maan näkyviin keulassa. Siitä kun viimeksi olimme nähneet maata oli nyt 1041 päivää.

Puoli 10 laskimme ankkuriin Hollannin niemen edustalle. Sumu nyt hälveni, ja me näimme salmessa Andréen retkikunnan laivan »Virgon» sekä maalla ilmapallohuoneen.

Kiikarilla näimme, että tulomme oli huomattu, ja pian laski laivamme sivuun höyryvene, jossa oli Andrée ja muut retkikunnan jäsenet sekä Virgolaiwan kapteni.

Nämätkään herrat eivät tienneet mitään toveriemme kohtalosta. Tämän johdosta mielialamme masentui yhä enemmän. Me olimme niin varmasti uskoneet, että Nansen ja Johansen ehtivät ennen meitä kotia — mutta nyt näytti siltä, että me saavumme kotia ennen heitä.

Me emme kuitenkaan pelänneet pahinta, varsinkin kun saimme kuulla, että Jacksonin retkikunta oli kaksi talvea jo ollut Frans-Josefin maassa. Näytti aivan todenmukaiselta, että Nansen ja Johansen ovat tavanneet ennemmin tai myöhemmin tämän retkikunnan ja odottivat nyt laivaa, jolla päästä kotia. Vaan jos he eivät ole tavanneet retkikuntaa, niin silloin heidän asiansa ovat ehkä huonosti ja he tarvitsevat apua, jota on toimitettava pian.

Suunnitelmamme oli pian valmis. Meidän oli kiireellä mentävä kotia Tromsööhön saadaksemme varmoja tietoja, ja jos ei sielläkään ole heistä mitään kuultu, niin täydennämme hiilivarastomme — mitään muuta emme tarvitse — ja sitten heti Frans-Josefin maahan hakemaan heitä, ja kuten toivoimme, saadaksemme sanomattoman ilon omalla kelpo Framillamme tuoda heidät odottavaan isänmaahansa.

Sen vuoksi emme kauan viipyneet Tanskan saarella. Yöllä olimme saaneet vesivarastomme täytetyksi ja hiilet sijoitetuksi, laiva oli lähtövalmis, ja kello 3 aamulla elokuun 15 päivänä Fram höyryin ja purjein lähti merelle.

Kello 9 aamulla 19 päivänä saimme nähdä ensimmäiset siintävät harjanteet kotimaan vuorista ja yöllä elokuun 20 päivänä Fram laski ankkurinsa Skjaervössä.»

Heti kun ankkuri oli pohjassa, riensi Sverdrup sähkösanomakonttoriin. Täällä hän sai tietää, että Nansen oli tullut Vuoreijaan elokuun 13 päivänä ja oli nyt Hammerfestissa, josta hän aikoi muutamalla englantilaisella huvialuksella jatkaa matkaa Tromsööhön. Framin miehet olivat kerrassaan hurjina ilosta kuultuaan tämän viimeisen uutisen, joka tuli kaiken huipuksi ja jonka kautta he voivat täysin mitoin nauttia riemua, jota kotiatulo pitkältä vaivalloiselta matkalta ei olisi voinut heissä synnyttää, jos johtajan ja hänen toverinsa kohtalo olisi vielä ollut tietymättömissä.

Hiljaisena aamuhetkenä jyrähti äkkiä kaksi kovaa laukausta

Framista, joita seurasi laivalla olijain voimakas hurraahuuto kahdelle poissa olevalle toverille. Seudun asukkaat, jotka nukkui-
vat sikeintä untaan, nousivat kauhistuneina, ja kun he vähitellen
pääsivät selville, että tuo muhkea laiva ei voinut olla mikään muu
kuin Fram, niin joutuivat he kiireimmän kautta sitä katsele-
maan.

Muuten luonto oli niin hymyilevä ja juhlapukuinen kuin näin
myöhään kesällä täällä pohjoisessa voi olla. Vuono oli aivan tyven,
ihan kuin olisi pelännyt vähimmälläkään liikkeellä häiritsevänä
kodikasta rauhaa, joka oli paljon kokeneen ja ahavoittuneen Fram-
sankarin ympärillä, joka lepäsi sen kirkkaalla pinnalla.

Kun Framin miehet, laivan laskiessa ankkuriin, täällä tunsit-
vat tuoreen heinän hajun maalta, niin tuntui se heistä ihmeelli-
seltä. Vihannat kentät kukkineen ja tuulten ja ilmain armotto-
masti pitelemät vaivaiset puut, joita näkyi siellä täällä, näyttivät
heistä niin kauniilta, että tämä jotensakin karu saari tuntui heistä
oikealta paratiisilta!

»Aamupäivällä 10 aikana nostimme sitten ankkurin tavatak-
semme Nansenin ja Johansenin Tromsöössä. Ulfstindenin luona
tapasimme »Kong Halfdanin», joka oli lähtenyt Tromsööstä meitä
vastaan, mukanaan 600 matkustajaa. Me otimme vastaan hinaus-
tarjouksen, ja puoli 9 illalla laski Fram Tromsöön satamaan, satojen
lipullisten veneiden seurattessa ja tervehdittynä riemukkailla ja
sydämellisillä huudoilla.

Seuraavana päivänä, elokuun 21 päivänä, 4 aikana iltapäivällä
tuli sir George Baden-Powelin höyrypursi Otaria, jossa oli Nansen
ja Johansen. Seitsemäntoista kuukauden eron jälkeen olivat siis
rivit taasen suljettuina, ja norjalainen retkikunta uudelleen koolla.

Mailta ja meriltä

Seikkailuja, kertomuksia, kuvauksia nuorisolle

Toimittanut

TEUVO PAKKALA.

Suomen nuorisolle halpaa, mutta hyvää ja arvokasta sekä mieltäkiinnittävää lukemista

Jännittäviä, seikkailurikkaita kirjoja lukevat kaikki pojat ja tytöt mielellään, eikä siitä ole muuta kuin hyvää sanottavana, sillä ovat-han taiteelliset ja hyväsisältöiset seikkailukirjat suuressa määrin omiansa herättämään lukuhalua, muodostamaan makua ja luomaan mielikuvitusta. Mutta aivan halpahintaisia tämäntapaisia kirjoja ei toistaiseksi ole ollut tarjolla. Tätä kelpvollisten, halpahintaisten nuorisokirjojen usein valitettua puutetta poistaaksemme olemme alkaneet julkaista kirjasarjaa „Mailta ja meriltä“, jonka toimittaja on kirjailija Teuvo Pakkala. Sarjassa julkaistaan etevimpien kertojain tuotteita. Kukin vihko on itsenäinen kirja ja maksaa ainoastaan 25 penniä.

Sarjan ensimmäiset kirjat ovat:

- N:o 1. **Karkuri**, kirjoittanut *Fr. Gerstäcker*. Hinta 25 p.
N:o 2. **Taistelu paalumajalla**, kirjoittanut *Ch. Sealsfield*. Hinta 25 p.
N:o 3. **Aamukellot**, kirjoittanut *Adolf Schmitthenner*. Hinta 25 p.
N:o 4. **Kylmä sydän**, kirjoittanut *Wilhelm Hauff*. Hinta 25 p.
N:o 5. **Ksi Ksin luolan ihmelukko**, kirjoittanut *Gustav Schwab*.
Hinta 25 p.
N:o 6. **Ihmeitten maassa**. Kreikkalaisia satuja. Kuvitettu. Hinta
25 p.
N:o 7. **Tito**, Kertomus arosudesta, kirjoittanut *E. Seton-Tompson*.
Hinta 25 p.
N:o 8. **Musta kalerilaiva**, kirjoittanut Vilhelm Raabe. Hinta 25 p.
N:o 9—11. **Nansenin pohjoisnapamatkalta**. N:o 9. Laivalla napameritse. 25 p. N:o 10. Suksilla ja kajakilla. 25 p.
N:o 11. Talvea saarella nimettömällä. 25 p.
-

**Kustannusosakeyhtiö Otava,
Helsingissä.**